Filozoficko – etický rozměr sociální pedagogiky jako životní pomoci

Josef Vystrčil

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Josef Vystrčil**
Osobní číslo:	**H11595**
Studijní program:	**B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor:	**Sociální pedagogika**
Forma studia:	**kombinovaná**
Téma práce:	**Filozoficko-etický rozměr sociální pedagogiky jako životní pomoci**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek v oblasti sociální pedagogiky jako životní pomoci podle různých věkových kategorií.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu metodou dotazníků.
Vyvození závěrů na základě výsledků, shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAKOŠOVÁ, Zlatica. Sociálná pedagogika ako životná pomoc. Public Promotion, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.
CHRÁSTKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada Publishing, a.s.,2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
IGNÁC z Loyoly. Poutník - vlastní životopis sv. Ignáce z Loyoly. Velehrad: Refugium Velehrad-roma s.r.o., 2002. ISBN 80-86045-80-3.
KELLER, Jan; Petr, NOVOTNÝ. Úvod do filozofie, sociologie a psychologie. Liberec: Dialog, 2011. ISBN 978-80-86761-81-7.
ŠPIDLÍK, Tomáš. Apoštol národů svatý Pavel. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7412-005-3.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **27. ledna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2014**

Ve Zlíně dne 27. ledna 2014

L.S.

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby [1)];
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 [2)];
- podle § 60 [3)] odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 [3)] odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 28. 1. 2014 .....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se snaží zprostředkovat netradiční pohled na sociální pedagogiku. V čem by měl být netradiční? Pohlíží na sociální pedagogiku nejen jako na pomáhající profesi, ale hledá něco víc. Hledá hlubší, filozoficko-etický rozměr. Zkoumá propojení a vzájemné interakce mezi filozofií, sociální pedagogikou a náboženstvím. Filozofie vnímá etiku jako jednu z nejvyšších hodnot. Vnímá to stejně i naše společnost? Je pro nás samozřejmostí pomoc druhým v těžké životní situaci? Dále tato práce zmiňuje také pro Evropu v minulosti typické náboženství tj. křesťanství. Na našem území položilo základy jazyka a písma. Ve své výzkumné části se snaží odpovědět na výše zmiňované otázky pomocí analýzy dat, získaných z dotazníků.

Klíčová slova: filozofie, etika, křesťanství, sociální pedagogika

ABSTRACT

The Bachelor thesis tries to negotiate an unconventional view of the social pedagogy. What should the view be unconventional in? Not only it views the social pedagogy as an assisting profession, but it also searches something more. It searches more profound, philosophical – ethical intention. It examines connection and mutual interaction between philosophy, social pedagogy and religion. Philosophy perceives ethics as one of the greatest merits. Does the society perceive it in the same way? Is it natural for us to help others when they struggle with their lives? The thesis also mentions the typical European religion – Christianity. Christianity laid the foundations language and writing. In its research part, the thesis tries to answer the abovementioned questions by means of data analysis collected from the questionnaires.

Keywords: philosophy, ethic, help, Christianity, social pedagogy

Poděkování:

Chtěl bych poděkovat doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc. Jako vedoucí této bakalářské práce mě vždy laskavě vedl, dobře motivoval a podporoval. Poděkování za trpělivost patří i mojí rodině. Můj život ovlivnili a zásadně hodnotově přeorientovali bratři Jezuité. Prof. ThDr. Tomáš Josef kardinál Špidlík SJ, Prof. Dr. Richard Václav Čemus SJ, Karel Weichssel SJ. Za to jim taktéž děkuji. Jako motto si dovolím použít jimi často citovanou větu, která mě přivedla k oboru sociální pedagogika.

Motto:

„ Nic dobrého v životě neuděláš, pokud to neuděláš.“

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD **9**

I TEORETICKÁ ČÁST **10**

1 FILOZOFICKO – ETICKÝ ROZMĚR SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY JAKO ŽIVOTNÍ POMOCI **11**

1.1 LITERATURA 13

1.2 VZTAH K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE 17

1.3 ZÁKLADNÍ POJMY 18

2 ŽIVOTNÍ POMOC A JEJÍ DUCHOVNÍ ROZMĚR **21**

2.1 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA A JEJÍ VÝZNAM PRO REALIZACI ŽIVOTNÍ POMOCI 22

2.2 FILOZOFIE, ETIKA A SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA VE VZTAHU K ČLOVĚKU V OBTÍŽNÉ ŽIVOTNÍ SITUACI 24

3 DUCHOVNÍ ROZMĚR ŽIVOTNÍ POMOCI A JEHO VLIV NA ČLOVĚKA **26**

3.1 KŘESŤANSTVÍ A JEHO VÝZNAM 28

3.2 CYRILOMETODĚJSKÁ TRADICE U NÁS 29

3.3 DUCHOVNÍ ROLE SPOČÍVÁ V POMOCI 32

II PRAKTICKÁ ČÁST **34**

4 VÝZKUM **35**

4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE 35

4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY 35

4.3 FORMULACE HYPOTÉZY 35

4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR 36

4.5 TECHNIKA SBĚRU DAT 36

4.6 ANALÝZA DAT 37

5 INTERPRETACE DAT **38**

5.1 IDENTIFIKACE RESPONDENTŮ 38

5.2 TEST NEZÁVISLOSTI CHÍ-KVADRÁT PRO ČTYŘPOLNÍ TABULKU 53

5.3 SHRNUTÍ VÝSLEDKU VÝZKUMU 56

ZÁVĚR **59**

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY **61**

SEZNAM OBRÁZKŮ ..... CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.

SEZNAM TABULEK **64**

SEZNAM GRAFŮ **65**

SEZNAM PŘÍLOH **66**

ÚVOD

V dnešním globalizovaném světě máme velké množství příležitostí, nabídek a možností, o kterých se nám před dvaceti lety ani nesnilo. Vědecko – technický pokrok nás stále zásobuje novými a novými produkty, výrobky, službami. Reklama se nás snaží ovlivnit na každém kroku. Vše se neskutečně zrychluje. Každému z nás se však může dříve či později stát, že klopýtne. Pokud je mladý a zdráv rychle se zase postaví na nohy. Ale co uděláme, když už to nepůjde? Může se nám zhoršit zdravotní stav, potká nás osobní tragédie, přijdeme o práci. Možná už jen chceme zpomalit. Kdo nám pomůže?

Vyspělá společnost se dokáže postarat. Musí mít, ale dostatek zdrojů finančních, personálních i legislativních. Jen s těmito zdroji může správně fungovat sociální sféra. Bez jasné opory v zákoně nemůže poskytovat kvalifikovanou péči. Dostatek financí zajistí snížení sociálního napětí ve společnosti. Kvalifikovaní, kompetentní zaměstnanci zajistí správné fungování a dostupnost všech služeb. Přitom stále dbají na efektivitu čerpání finančních prostředků, aby nedocházelo k jejich zneužívání.

Základem všech věd je filozofie. Ovlivňuje stále spolu s etikou sociální pedagogiku? Plní sociální pedagogika funkci životní pomoci? Jak pohlíží společnost na pomáhající profese? Dostává se jim společenského uznání a prestiže? Dokáže nás ještě dnes ovlivnit v našem přístupu, jednání, vnímání a konání víra? Na kolik vnímáme duchovní rozměr v pomoci druhému člověku? Právě hledání odpovědí na tyto a i některé další otázky se zaměřuje tato bakalářská práce.

Problematikou nahlížení na sociální pedagogiku jako na životní pomoc se zabývá doc. PhDr. Zlatica Bakošová CSc. Ve své práci se věnuje především výchovnému působení na děti. My se zde soustřeďujeme spíše na vnímání sociální pedagogiky v širším kontextu filozoficko – etickém. Hledáme vzájemné interakce i dějinné souvislosti s naším dnešním vnímáním dané problematiky. Všímáme si vlivu křesťanství, které formovalo náš jazyk i kulturu. Nemůžeme tak opomenout odkaz svatých Cyrila a Metoděje. Ke vzdělanosti a pomoci druhým také pomáhali a pomáhají mnohé řády, kongregace. Pokoušíme se pomoc vidět ne jen jako očekávanou povinnost, nebo by je spíše způsobem duchovního poznání a naplnění našeho života?

I. V TEORETICKÁ ČÁST

1 FILOZOFICKO – ETICKÝ ROZMĚR SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY JAKO ŽIVOTNÍ POMOCI

Jak chápeme a nahlížíme na sociální pedagogiku? *Sociální pedagogika představuje aplikované odvětví pedagogiky zabývající se výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Je rovněž zaměřena na výchovu a pomoc rodinám s problémovými dětmi, na skupiny mládeže ohrožené drogami, nebo na jedince propuštěné z vazby*. (Průcha, Mareš, Walterová, 1995, s. 203) Při práci se sociálně znevýhodněnými skupinami obyvatel musíme zacházet vždy velmi obezřetně. Je třeba brát v potaz etický rozměr této práce. Lidé, se kterými pracujeme, mají za sebou zpravidla pohnutý osud. Určitá událost v jejich životě, nebo prostředí, ve kterém vyrůstali nebo pracovali, je nasměrovalo na okraj společnosti. Zde se octli vlastním přičiněním, mnozí ale nezaviněně. Není lehké získat si jejich důvěru a přimět je ke spolupráci. Jejich další směřování však závisí na nás na zvládnutí tohoto nelehkého úkolu.

Nedílnou součástí sociální pedagogiky je také výchova, jak zdůrazňuje Bakošová (2008, s. 51). „Výchovu jsme definovali v roce 1994 jako záměrné působení na procesy učení a socializace s cílem proměnit, přetvořit člověka. Jako součást sociokulturní evoluce je v širším slova smyslu totožná se socializací. Jde o funkční působení, pomoc jedinci na jeho životní dráze. V užším smyslu ji chápeme jako plánovité, cílevědomé, záměrné působení zaměřené na tvorbu hodnotových postojů, mravní chování a přesvědčení. Smyslem výchovy má být kultivovaná bytost otevřená problémům současné civilizace“.

Výchovou se snažíme lidi socializovat, vetknout, vpravit do jejich podvědomí myšlenku spoluzodpovědnosti, za jejich vlastní život i naši společnost, které jsou součástí. Včleněním do společnosti přijmou její zákony, mravní hodnoty a postoje. V konečné fázi tohoto dlouhodobého výchovného působení budou součástí společnosti. Plně osamostatněni se stanou dobrým příkladem a povzbuzením pro ostatní členy skupiny.

Na směřování výchovy filozoficko-etickým směrem narážíme v myšlenkách Platónových. Nosnou myšlenkou je výchova občanů k vlastní zodpovědnosti. Ta se projeví v úspěšném zvládání sociálních funkcí (Jůva, 1997, s. 9). Cílem života je dle antických filozofů život podle mravních zásad. Pro tyto zásady položil Sokrates svůj život. Diogenes žil v sudu a pil vodu z dlaní. Filozofové kladou velký důraz na shodu slov a činů (Rádl, 1998, s. 60).

Reflexe podstaty výchovy je i dnes velmi aktuální záležitostí. Od doby Antiky se cíle a směřování nezměnili. Neustále se k nim vracíme. Snažíme se vybudovat lepší společnost, která má pochopení pro slabší jedince vyžadující její pomoc a podporu. Takováto společnost zůstává nadále silná, konzistentní. Její síla spočívá ve schopnosti asimilovat a socializovat jedince pohybující se na jejím okraji. Ochotně začlení i ty, kteří pocházení z jiného socio-kulturního prostředí.

Výchova, etika, sociální pedagogika tyto všechny mají kořeny v Antické filozofii, ze které vzešly. „Filozofie je univerzální nauka o celku všeho jsoucího, o bytí světa a existenci člověka, o jeho poznávání pravdy a mravním jednání.“ (Vebrová, Krajíček, 2006, s. 104)

Nedílnou součástí filozofie je etika. Filozofie a etika dávají rozměr a náplň sociální pedagogice jako životní pomoci. Filozofie je nosnou myšlenkou, programem k uskutečnění životní pomoci. Etika pak tento program naplňuje. „Etika je nauka o mravnosti, o původu a podstatě morálního vědomí a jednání. Soustava mravních zásad, morálka, mravnost.“ (Vebrová, Krajíček, 2006, s. 95)

Filozofii a etiku se snaží lidstvo do zákonů implementovat již od nejstarších dob až do dnes. *Společnosti bojují proti zlu zavedením dobrých zákonů a vyloučením těch, kdo zlo činí, zločinců. Byla-li primitivní forma tohoto úsilí krevní msta, v kulturní aténské obci uspořádané podle Platónovy Politeia se občanům předkládalo dokonalé rozumné právní zřízení. Ale v obojím případě se projevovaly nedostatky. Krevní mstou se vybíjely kmenové skupiny navzájem. V Aténách Platón zažil, že byl podle spravedlivých zákonů odsouzen k smrti jeho spravedlivý učitel Sokrates. A sv. Pavel zažil ještě horší skutečnost v Jeruzalémě. K smrti byl podle Božího zákona odsouzen Syn Boží.* (Špidlík, 2008, s. 27) Špidlík nám připomíná, že v našich ušlechtilých snahách o zlepšení společnosti za pomoci implementace filosofie a etiky, se můžeme dopustit těžko omluvitelných chyb. Buďme si vědomi vlastní lidské nedokonalosti. Poučme se z historicky doložených chyb dávných vyspělých společností. Mnoho špatných skutků bylo spácháno pro „dobrou věc “ i v poměrně nedávné době.

Holocaust znamená hluboké selhání všech složek společnosti. Na tomto selhání se podílela také věda prezentovaná soubory myšlenek i sítě osvětových vzdělávacích institucí. Toto selhání plně poukázalo na vražedný potenciál uctívaných principů a vymožeností moderní vědy. Došlo k osvobození rozumu od emocí, racionality od normativních tlaků

a efektivnosti od etiky. Následkem tohoto fatálního selhání se dostali do oběhu a výroby děsivé nástroje, které v rukou držela bezohledná moc (Bauman, 2003, s. 162). Jenom díky vědě a vývoji byla druhá světová válka tak děsivá. Při absenci etiky a morálky, kdy se věda dala do služeb krutosti, dokázala dosáhnout velmi účinných metod vraždění lidí v masovém měřítku. Věda však nebyla sama, kdo měl na těchto zločinech podíl. Bylo to také politické zřízení a vláda, která financovala zrůdné projekty své politiky (Bauman, 2003, s. 165). Holocaust nám ukázal, že institucionalizovaný kult racionality v podobě moderní vědy je schopen se změnit v nástroj organizovaného zločinu a není schopen v tom státu nijak zabránit. Může se stát sám nástrojem z vůle moci a násilí. V této velké tragédii racionality je také patrné mlčení lidí, kteří mohli situaci nějak ovlivnit. Ať to byli např. němečtí akademici, ruští soudruzi, nebo všechny církve. Tito všichni dokázali mlčet tváří v tvář krutosti. Mlčení se stalo společným jmenovatelem všech církví dokonce i těch, které spolu navzájem dříve soupeřili, byli v mlčení zajedno. Jen velmi málo osamocených a izolovaných duchovních se dokázalo režimu vzepřít. Násilí nedokázal zabránit ani přirozený kulturně naučený odpor. Uhlazené jednání a vystupování byli schopni koexistovat s masovým vražděním. Genocidě pak nestálo nic v cestě (Bauman, 2003, s. 164).

Musíme být ostražití při interpretaci rozumu a nacistické morálky v nacistické ideologii racionalismu. Kde racionalita přežití byla nejdůležitější, vše ostatní bylo iracionální. Dokázali v moderní době postavit rozum proti morálce. Logickým se stal i souhlas se zločinem. Vlastní přežití předpokládalo zkázu někoho jiného. Racionalita stavěla trpící proti sobě a smazala jejich společné lidství (Bauman, 2003, s. 275).

1.1 Literatura

V této bakalářské práci se dotýkáme problémů filosofie, etiky, sociální pedagogiky a životní pomoci. Pro výchozí filosofické úvahy musíme v první řadě vzpomenout antiku a s ní spjaté filosofy Sokrata, Platóna, Aristotela. Jsou to první z opravdu velkých filosofů. Zmínku o nich nacházíme také v knize Dějiny filosofie - starověk a středověk (Emanuel Rádl, r. 1998). Zajímavě zde seřadil chronologický vývoj filosofie. Autor pojednává historické myšlenky a názory filosofů s dnešními zjištěními. Polemizuje s nimi, nebo jim také dává za pravdu. I když, tako publikace nepatří k nejnovějším (byla již vícekrát vydána poprvé téměř před šedesáti lety) je znovu vydávána z důvodů stálé aktuálnosti jejího obsahu.

K filosofickým tématům se trochu z jiného úhlu vyjadřuje také Wolfgang Brezinka v knize Filozofické základy výchovy (r. 1996). Líčí zde problematiku výchovy, výchovné cíle a lidské vlastnosti, které nás podněcují k zamyšlení a formaci výchovných cílů. Důležitá je podle něj orientace ve filosofickém odkazu jednotlivých náboženství. Klade si otázky o kvalitě duchovní a mravní výchovy v dnešní době. Jak je to s výchovou v dnešních rodinách, školách a jiných výchovných zařízeních? Jak kvalitní jsou učitelé, vychovatelé těchto výchovných zařízení. Jak naše společnost vychovává, pečuje o duchovní a mravní stránku v životě dítěte. Jak jsou na tom vychovávající sami s morálkou? Jaké zaujímají mravní, duchovní postoje? Jaké hodnoty vyznávají? Kde se bere v naší společnosti subjektivismus, pesimismus a nihilismus? Je to vlivem naší kultury, která je zlem nasáklá? Dokážeme před tímto zlem uchránit, to nejcennější co máme - naši mládež? Autor se snaží odpovědět na výše zmíněné otázky právě touto publikací, která má být návodem pro pedagogy a vychovatele. Má tvořit formativní filosofii výchovy.

Vladimír Jůva sen. a jun. v knize Stručné dějiny pedagogiky (r. 1997). Autoři zde zachycují vliv filosofie a dějin na vývoj pedagogiky. Všímají si pozitivního i negativního ovlivnění vývoje pedagogiky dějinnými událostmi. Neunikl jim také socio - kulturní a politický vliv na utváření pedagogiky. Dějinné propojení začínají hledat v antické filozofii, přes její představitele se dostávají k počátkům křesťanství. Dále pokračují přes Středověk, novověk až po současnost.

Poučení z dějin hledá také kniha úvod do filozofie, sociologie a psychologie od autorů Jana Kellera a Petra Novotného. Autoři přinášejí netradiční pohled na společenské vědy. Také si všímají historického vývoje velkých událostí a hledají příčiny jejich vzniku. Tyto příčiny mohou a rezonují v událostech dneška. Autoři příčiny podrobně rozebírají a snaží se z nich vyvodit poučení, pro naši společnost i varování. *Moderní společnost se nás snaží marketingovými triky přelstít a vyrobit z nás radostné roboty.* (Keller, Novotný, 2011)

Publikace od Zlatice Bakošové - Sociálna pedagogika ako životná pomoc se zabývá teoretickými východisky sociální pedagogiky a sociální pedagogikou jako životní pomocí. Důraz klade autorka na důležitost vzdělávání a výchovy, což uplatňuje zejména na mládež. Všímá si také sociálního prostředí v dnešních rodinách. Zajímá se o vzdělávací instituce, jako jsou školy. Neopomíná také problémy spjaté s náhradní rodinnou péčí, naráží na specifické potřeby ve výchově dětí ze společensky vyloučených komunit, např. romských,

drogově závislých, sociálně slabých. Dále se v publikaci věnuje osobnosti sociálně pedagoga a jeho profesi.

Duchovní stránkou našeho života se zabývá publikace Tajemství srdce od kolektivu autorů. Každý z nich se snaží nahlédnout na srdce ze stránky své profese. Boris Vyšeslavcev sleduje srdce z pohledu křesťanské a indické mystici. Richard Čemus volá stejně jako Paul Claudel. *Inveni cor neum!, zvolal prorok. Našel jsem své srdce! Ano, mé srdce, střed mé osoby! Něco, co existovalo přede mnou, co v mé hrudi prodlužuje tlukot srdce Adamova. Něco, co ví víc než já sám a přeje si být dotazováno jinak než slovy. Něco uvnitř nás, co nás má na starost a co pečuje o naše bytí bytím, které nám odpovídá. Nevím, k čemu jinému mám ono něco přirovnat než k hořícímu keři, který hoří, aniž by shořel*. Jan Andres nahlíží na srdce jako objekt matematicko-fyzikálního zkoumání. Využívá k tomu mnohá klinická data a jevy, které hodnověrně matematicky modeluje, podrobuje analýze a interpretuje. Nalézá tak celou řadu velmi aktuálních, nevyjasněných mechanismů. Na základě vlastního zkoumání je ochoten připustit, že srdce nám skýtá ještě mnohá tajemství. Jean Yves Leloup využívá pohled na naše srdce jako na orgán, který můžeme použít k hlubokému rozjímání. Tak tomu učí moudrý stařec Serafim z hory Athosu, který dokáže popsat různé druhy rozjímání. Tak vnáší do našeho srdce uklidnění, ztišení, lepší vnímání světa i nás samých.

K meditaci a ztišení nás nabádá také Peter Köster, v knize Hledejte moji tvář. Nenajdeme zde teologické úvahy, ale spíše popisuje konkrétní kroky při praktikování jednotlivých způsobů modlitby. Také nabízí kniha praktické návody, jak mohou osvědčené metody rozjímání a modlitby být plodné pro dnešní lidi. Autor tímto navazuje na duchovní cvičení sepsaná sv. Ignácem z Loyoly.

Duchovní vnímání našeho života se v nás snaží probudit Tomáš Špidlík ve své publikaci Apoštol národů svatý Pavel. Přibližuje nám život svatého Pavla, vyzdvihuje jeho odkaz a filozofický přesah do dnešní doby. Umožňuje nám vnímat problémy našeho života v kontextu víry. Svatý Pavel je tu vnímán jako průvodce našimi životy. Vyjde tak najevo fakt, podobnosti společenských problémů i jejich řešení.

Stěžejní knihou pro tuto bakalářskou práci je Spiritualita v pomáhajících profesích od trojice autorů Vojtíšek, Dušek, Motl. Mluví zde o spiritualitě - duchovnosti, která se dotýká pomáhajících profesí. Neodpovídá zdaleka na všechny otázky, ale nutí nás

k přemýšlení. Nedává jednoznačné odpovědi, ale pouze popisuje stav spirituality v naší společnosti. K tématu se vyjadřuje nezaujatě z hlediska religionistiky a psychologie náboženství. Jednotlivé problémy jsou zde konkrétně představeny na příkladech z života společnosti. Problémy jsou zde jasně formulovány a autoři se k nim fundovaně vyjadřují. K řešení problémů zde nabízí postupy jiných autorů, které zde citují.

Kniha - Ty ještě věříš? Od autora Jaroslava Studeného. Je to jakási forma rozhovoru, kdy se jednotlivá témata zabývají vnímáním víry v našem každodenním životě. Věnuje se problematice víry v Boha, vnímání církve, rodiny i jednotlivých příbuzných. Jistě důležitý pohled je i na víru ve světle manželství, utrpení, emoci a stáří. Závěrem autor naráží také na myšlenky věčnosti a s tím souvisejícího života po smrti.

V naší kultuře hraje důležitou roli křesťanství, s nímž je neodmyslitelně spjata kniha knih Bible. Ta se skládá ze dvou hlavních celků. Prvním je Starý zákon, který popisuje vznik země, života i člověka. Je kronikou života židovského národa. Vychází z Talmudu. Druhým celkem je Nový zákon, který začíná narozením Ježiše Krista. Jeho činnost a učení je popsáno v evangeliích Matouše, Marka, Lukáše a Jana. Dále pak obsahuje Listy Apoštolů. Jde o písemný doklad komunikace apoštolů a prvních křesťanských společenství (obcí). Nový zákon uzavírá Zjevení Janovo, též známo jako Apokalypsa. Kristovo učení je základem Křesťanství, ze kterého vychází i naše kultura.

Rozsáhlá publikace Gerharda Krolla s názvem Po stopách Ježíšových nám dává nahlédnout do doby, ve které žil Ježíš Kristus. Kroll zde dává do kontextu místa a dějinné události na pozadí Nového zákona. Na velkém množství fotografií, map a grafů nám kniha přibližuje duchovní, společenské i přírodní poměry doby Ježíšovi. Všechny informace jsou podávány velmi kriticky podložené starověkými texty a archeologickými nálezy.

Publikace doplňujeme slovníky, z nichž si bereme doplňující informace a přesné definice pojmů. Pro tento účel jsme použili: Sociologický slovník (Jandourek), Slovník cizích slov (od kolektivu autorů pod vedením Vebrové a Krajíčka). Pro upřesnění některých výrazů nám pomohl soubor Dokumentů mezinárodní teologické komise věnované morální teologii a etice od Pospíšila.

Publikace Metody pedagogického výzkumu od Chrástky nám byla inspirací pro vlastní výzkum v druhé části bakalářské práce.

1.2 Vztah k sociální pedagogice

V sociální pedagogice se snažíme řešit problémy lidí na okraji společnosti. Neméně důležitá je i osobnost sociálního pedagoga. Pohlížíme na něj jako na člověka vzdělaného, kompetentního v dané oblasti. Mezi jeho základní kompetence mimo jiné řadíme umění naslouchat. Umění naslouchat znamená vnímat sdělované skutečnosti, vcítit se do potřeb druhého člověka je třeba zachovávat si ale odstup a nadhled. Sociální pedagogové často jednají s klienty a snaží se získat jejich důvěru. K citlivému naslouchání a vnímání potřeb klienta pomůže sociálnímu pedagogovi jeho vnitřní naladění. K tomu slouží hluboce zakořeněné morálně mravní principy. Práce s klienty může být náročná a vyčerpávající. Může vést k psychickému opotřebení, později k vyhoření. Pak si můžeme klást otázku spolu s tímto pedagogem. Proč v takové mnohdy bezútěšné práci pokračovat? Správná odpověď na tuto otázku musí jít z jeho vlastního nitra. Odpovědí mu je vlastní životní filosofie živená vnitřní spiritualitou - duchovnem.

Takto posílený pedagog zvládá situace z větší citlivostí, zdrženlivostí a opatrností. Nepřenáší prvky běžné kolegiální komunikace na citlivější a zranitelnější klienty. Trpělivě čeká a klidně se i na delší dobu odmlčí, pokud vidí, že se mu klient svěřuje s intimním problémem, nebo s bolestivou osobní zkušeností. Pauzy v projevu mu signalizují, že sdělované skutečnosti jsou plné emocí s osobním významem. Pokud by zaplnil každou pauzu svým komentářem, může mu pak uniknout to nejdůležitější z vyprávění. Při vyhrocených okamžicích udržuje oční kontakt, čímž se snaží klienta podpořit. Zpozornět musí v případě, kdy klient odkládá svou masku sebevědomé a vyrovnané osobnosti, aby ukázal co je pod ní. Toto mohou být momenty prchavé a křehké důvěry. Mlčením v těchto chvílích vyjadřuje pedagog svůj respekt, zdrženlivost (Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 113-114).

Vztah k oboru sociální pedagogika máme doložen historicky. Z antické filozofie vychází všechny vědní obory. V antickém Řecku se začala rozvíjet teorie výchovy - pedagogika. Mezi nejznámější filozofy té doby patří Sokrates (469-399 př. Kr.), Platón (427-347 př. Kr.), Aristoteles (384-322 př. Kr.). Sokrates učil o absolutní pravdě a dokonalosti. Moudrost se má projevovat v našich činech jako statečnost, v citech jako uměřenost. Výchovou máme usilovat o mravní rozvoj osobnosti, sebezdokonalování a o hledání pravdy. Roku 380 př. Kr. přednášel na aténském gymnáziu (Akademii) Platón filozofii. Z ní pak odvoze-

nou psychologii, etiku, politiku a pak i pedagogiku. Důležitá je pro něj i výchova, jejímž cílem je příprava řádných občanů, kteří budou plnohodnotnou součástí společnosti. Tito občané budou vedeni a vychováváni tak, aby u nich mohlo dojít k plnému rozvoji kognitivních procesů. Aristoteles založil v Aténách Lykeon. Gymnázium kde učil o třech složkách duše. Duši vegetativní, senzitivní, rozumové. Těmto třem složkám duše odpovídají i tři základní složky výchovy: tělesná, mravní, rozumová. Cíl výchovy vidí v rozumovém a morálním rozvoji jedince (Jůva, 1997, s. 8-9).

Z výše uvedených faktů vidíme jasné myšlenkové průniky. Je zde nápadný chronologicky navazující vývoj filozofie, morálky, etiky, pedagogiky, sociologie a výchovy. Tak můžeme tvrdit, že filosofií sociální pedagogiky je výchovné působení na členy společnosti, jejichž resocializací se snaží udržet morálku ve společnosti. V sociálně pedagogické praxi dbáme na vyváženost výchovy. V tom se můžeme jistě ztotožnit s třemi složkami výchovy (tělesné, mravní a rozumové) Aristotelovy. Paralelu najdeme i mezi výchovnými cíly Platóna a nutností resocializace občanů naší společnosti. Jedině tak se stanou její plnohodnotnou součástí s plně rozvinutými kognitivními procesy. Při vykonávané praxi usilujeme vždy, jako Sokrates, o hledání pravdy, sebezdokonalování a mravní rozvoj.

1.3 Základní pojmy

Filosofie – je univerzální nauka o celku všeho jsoucího, o bytí světa a existenci člověka, o jeho poznávání pravdy a mravním jednání. Je také základní nejobecnější pojetí vývojových zákonitostí určité oblasti lidského poznání, činnosti. Může vystupovat jako životní názor, souhrnný název pro některé obory společenských věd přednášené na filozofické fakultě, koncepce něčeho, názor na něco, přístup k něčemu (Vebrová, Krajíček, 2006, s. 104). Filosofii můžeme přirovnat k plánu stavby navržené architektem. Není teorií o životě, ale teorií pro život. Filosofie je tu pro praxi pokud ne přestává být filosofií (Emanuel Rádl, 1998, s. 7).

Etika - slovo řeckého původu éthos, což znamená zvyklost. Souhrn všech principů, podle kterých se ve společnosti posuzuje správnost jednání. Normativní filozofická nebo teologická disciplína, která se zabývá všeobecně platnými normami určujícími správné jednání. Vychází z obecného předporozumění, že je třeba konat dobré věci a nekonat špatné. U člověka předpokládá existenci svědomí, svobodu a odpovědnost. Podle K. Marxe je

oblast vědomí a kultury, tedy odrazem ekonomicko - materiální základny. F. Engels píše: „Morální teorie odpovídající stejným nebo přibližně stejným stupňům ekon. vývoje musí nutně víceméně souhlasit. Od doby, kdy se vyvinulo soukromé vlastnictví movitostí, muselo ve všech společnostech, v nichž platilo toto soukromé vlastnictví, být společným morální přikázání - Nepokradeš.“ Podle S. Freuda je etika nutným produktem kultury. Kultura člověka chrání proti přírodě a řídí vztahy mezi lidmi. Důležitou roli hraje „nadjá“, které se pro jedince utváří v dětství a nadindividuálně v dějinách kultury, národa a lidstva (Jandourek, 2001, s. 74-75).

Křesťanství - je monoteistické a univerzální náboženství, to znamená, že se obrací ke každému člověku vůbec, a to jako k jednotlivé osobě. Protože příslušnost ke křesťanství není předem dána původem, kulturou a podobně, musí se vymezovat jinak, zejména přijetím jistého učení, morálky a náboženské praxe. Křesťanství je dále také náboženství historické, to znamená, že svůj původ odvozuje od života a působení určité historické postavy, Ježíše z Nazareta, jehož křesťané vyznávají jako Krista. Tímto svým původem křesťanství vědomě navazuje na židovské náboženství (judaismus), z něhož kdysi vzešlo a s nímž sdílí mnoho rysů: vyznává jednoho Boha Stvořitele, přijímá jeho zjevení v Bibli, očekává jeho poslední soud a slaví řadu podobných svátků. Podobně jako židovství klade také důraz na události izraelských i vlastních dějin, v nichž vidí součást dějin spásy. Pojem „křesťanství“ řecky christianismos se poprvé objevuje v listech syrského biskupa Ignáce z Antiochie. Skutky apoštolů líčí, jak v Antiochii dostali Ježíšovi stoupenci poprvé název „křesťané“ (kristovci).

Sociální pedagogika - představuje aplikované odvětví pedagogiky zabývající se výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Je rovněž zaměřena na výchovu a pomoc rodinám s problémovými dětmi, na skupiny mládeže ohrožené drogami, nebo na jedince propuštěné z vazby.“ (Internet Průcha, Mareš, Walterová, 1995, s. 203)

Spiritualita - znamená duchovní ráz, zaměření k duchovní stránce (Vebrová, Krajíček, 2006, s. 313). Spiritualita může být chápána jako nábožensk ost (Halík, in Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 14).

Holocaust - pochází z řeckého slova holos, což znamená celý a causis znamená spalování. Vyvraždění 6 milionů Židů pod vládou nacistického režimu. Pronásledování Židů zača-

lo již po nástupu Hitlera v roce 1933 a skončilo až s koncem druhé světové války. Ideovým základem holocaustu nazývaného v Německu „konečné řešení“, byla nacistická rasová teorie vyjádřená i v tzv. norimberských zákonech. Holocaust znamenal zničení německých a východoevropských židovských obcí a jejich kultury. Holocaust postavil před evropské myšlení řadu těžko zodpověditelných otázek. Představitelé postmoderny v něm vidí logické vyústění racionalistického projektu moderny, jiní poukazují na faktor Hitlerovy osobnosti, bez kterého by v tomto rozsahu k holocaustu zřejmě nedošlo. Novým fenoménem je tzv. osvětimská lež, totiž popírání samotného faktu holocaustu jako historické události. V Izraeli se pro holocaust používá výraz šoa - katastrofa (Jandourek, 2001, s. 97-98).

2 ŽIVOTNÍ POMOC A JEJÍ DUCHOVNÍ ROZMĚR

V pracovní praxi v pomáhajících profesích je vždy duchovní stránka zastoupena. Rozdíl můžeme vidět jen v intenzitě. Je to podobné jako naše vnímání hudby. Jsou mezi námi lidé, kteří hudbu pouze pasivně poslouchají, oproti tomu někteří dokážou hudbu perfektně reprodukovat např. jako housloví virtuosové. Jisté však je, že není mezi námi nikdo, na koho hudba vůbec nepůsobí. Náboženskost pokládáme za přirozenou součást člověka a společnosti, stejně jako smysl pro krásu, humor a společenský život. Stejně jako tyto rozměry našeho života může být rozvinuta a pěstována (jako smysl pro estetično nás může vyburcovat k umělecké činnosti a vnímavost k veřejným záležitostem přivést do veřejné politiky), nebo zůstávat na okraji našich zájmů, překryta něčím jiným, nebo být úplně opomíjena, či dokonce úmyslně potlačena. Podobně jako jiné vlastnosti se může i náboženskost v průběhu času měnit. Dochází ke změně podoby, intenzity popřípadě se může úplně ztratit (Halík, 2002, in Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 14).

Víra je často vnímána vlivem křesťanství a jiných monoteistických tradic dvěma způsoby. Jednak ji můžeme vnímat jako „předpoklady“, tedy na místě poznávací, rozumové složky spirituality, která nachází výraz v naukových a filosofických konceptech. Výraz „předpoklad“ je zde daleko lépe použit, než slovo „víra“. Toto slovo chápeme spíše jako výraz, bez kterého se může lidský rozum obejít. Jako protiklad k tomuto slovu použijeme výraz „vědět“, popř. protiklad „víra“ a „důkazy“. V tomto světle docházíme k pochopení toho, že k vnějšímu světu ani k sobě samým nemohou lidé přistupovat jinak než s určitými před porozuměními. Povědomí o člověku a „světě“, ve kterém žije, stojí na předpokladech. Tuto skutečnost si však každý z nás nemusí plně uvědomovat (Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 47).

Na základě výše uvedených skutečností můžeme připustit, že duchovní stránka je zastoupena v každém z nás. Záleží jen na citlivosti jejího vnímání. My máme v zásadě pečovat o její větší rozvoj a intenzitu. Svou pozornost věnujme i další složce naší osobnosti, kterou je vědomí jakýchsi předpokladů. Na základě nichž se rozhodujeme v běžném životě. Tyto dvě složky nás vedou k lepšímu vnímání potřeb druhých lidí. Dokážeme jim pak lépe porozumět a účinněji pomoci.

Ke zvýšení účinnosti životní pomoci musíme brát v potaz „spirituální inteligenci“. Americký psycholog Robert Emmons takto definuje dovednosti a schopnosti, které jsou potřeb-

né pro úspěšné využívání spirituálních informací. Ty považuje za součást znalostního základu osobnosti. Ten může vést k úspěšné adaptaci a řešení problémů. Spirituálně inteligentní jedince charakterizuje pěti schopnostmi: Překračovat fyzické a materiální, zažívat zesílené stavy vědomí, posvěcovat každodenní zkušenost, využívat duchovní zdroje k řešení problémů a být mravný (Rober Emmons in Vojtíšek, Dušek, Motl 2012, s. 13). Právě těchto pět složek dává duchovní rozměr životní pomoci.

2.1 Sociální pedagogika a její význam pro realizaci životní pomoci

Jako první použil pojem „sociální pedagogika“ profesor filosofie a pedagogiky Paul Natorp (1854-1924). Inspiroval se názory J. H. Pestalozziho. Byl vášnivých kritikem herbartizmu. Výchova by se neměla soustředit jen na jednotlivce. Měla by se soustředit také na společenské cíle. Výchova by se měla dále soustředit na socializaci jednotlivce a jeho začlenění do společnosti. Jednotlivec se má asimilovat do společenských skupin a struktur, přičemž přejímá hodnoty společnosti. Natorp tvrdil, že člověk bez společnosti přestává být člověkem. Vzdělávání má být oporou společnosti. Sociální pedagogiku konstruuje jako trojstupňovou organizaci přes rodinnou výchovu, vzdělávání na jednotlivých stupních škol až po vysokoškolské vzdělání (Hroncová, in Bakošová 2008, s. 11).

Zakladatel sociální pedagogiky si přeje, aby se starala o zdraví společnosti. Společnost tvoří různé sociální skupiny a jednotlivci. Pokud mají všechna výchovná opatření správně fungovat, musí být napřed sama plně integrována do všech struktur společnosti. Pak bude tato společnost produkovat „jakési“ příznivé sociální klima. Toto klima bude hybnou silou, která dokáže vyčleněné jedince, nebo sociální skupiny znovu „nasávat“ zpět do společnosti. Tito jedinci a skupiny se stanou příkladem následování pro ostatní a sami se budou snažit ostatním pomáhat a udržovat příznivé klima ve společnosti.

Jak dokážeme jedince a skupiny přivést zpět natrvalo do společnosti? Sociálně společenské klima v nich musí probudit chuť a touhu po vlastní asimilaci do společnosti. Tento přerod v myšlení člověka musí nastat podobně jako „obrácení“ jak ho chápeme v křesťanské společnosti. K obrácení nebo také osvícení došlo u mnoha velkých osobností v dějinách. K obrácení u nich došlo při setkání se a pochopení boha - jsoucna - všeobjímajícího principu dobra.

Svatý Ignác byl mladý vojevůdce. Do svého věku 26 let se oddával světským marnostem. Cvičil rád své bojové dovednosti. Neustále byl hnán touhou po slávě a cti. K naplnění jeho touhy došlo zanedlouho, když Francouzi dobývali pevnost, na které sloužil. Velitel pevnosti se chtěl vzdát francouzské přesile, ale Ignác dodával svým mužům odvahu a ti se odmítli vzdát. Bránili pevnost, dokud jedna ze střel nezasáhla Ignáce a zle mu roztříštila obě nohy. Hned poté se posádka pevnosti vzdala. Na Francouze Ignácovo hrdinství velmi zapůsobilo, takže mu projevili úctu a uznání. Nechali jej odvést k ošetření. Ignácova zranění byla velmi komplikovaná a bolestivá. Lékaři mu zranění ošetřili a poslali ho zpět do jeho rodiště. Tam se ale jeho zdravotní stav prudce zhoršil, tak kdosi Ignáci poradil, aby se vyzpovídal. Lékaři prohlásili, že pokud nepocítí do půlnoci úlevu od bolestí, může být prohlášen za mrtvého. Postupně se začal uzdravovat, i když velmi pomalu a bolestivě. Při dlouhé rekonvalescenci měl spoustu času. Ten věnoval četbě životopisů svatých a přemýšlením o životě. Tím došlo v jeho mysli k obrácení k přerodu v člověka, který začal stavět zájmy a potřeby druhých nad svoje vlastní. Roku 1539 založil řád Tovaryšstva Ježíšova (Jezuité).

Podobně došlo k obrácení i u svatých Pavla a Augustina. Nežili příkladným a spořádaným životem. Pavel pronásledoval první Křesťany. Augustin žil nezřízeným a nemravným životem. Co vedlo k jejich obrácení? Poznání jiné životní filozofie. Vize, že nic není definitivně ztraceno. Pomoc druhým může být smyslem života. Po tomto vnitřním přerodu dospěli k názoru, že pokud chtějí něco v životě a ve společnosti změnit, musí se o to nejdříve sami zasadit. Tak vznikaly kláštery - centra středověké vzdělanosti, nové filozofické směry, pedagogické teorie a etické kodexy.

V dnešní době potřebujeme udržovat příznivé sociální klima ve společnosti, které nám parametricky nastaví sociální pedagogika. V tomto příznivém klimatu nebude pak problém za pomoci sociální práce realizovat životní pomoc. Nově resocializovaní členové společnosti se budou natolik cítit její součástí, že se do ní tvořivě zapojí a budou stát za jejím dalším sociálním rozvojem. Tím naplníme i vize Paula Natorpa.

2.2 Filozofie, etika a sociální pedagogika ve vztahu k člověku v obtížné životní situaci

Dnešní společnost a doba nevnímají citlivě realitu. Patříme do tzv. „metrixové doby“. Doby, v které nám vládne virtuální realita. Jen nám předkládáno dokonalé virtuální prostředí i vztahy. Moderní technologie nás sice dokážou spojit přes obrovské vzdálenosti v reálném čase, ale jak vnímáme realitu (ryzí realitu)? Jsme schopni vypnout tento klam, opustit virtuální svět a vejít do reálného světa? Je to pro nás nepohodlné. I když dokážeme komunikovat na velké vzdálenosti, tak nám často umožní moderní technologie vystavit mohutné - nepřekonatelné bariéry odcizení. Pokud vyjdeme z nereálného světa nereálných vztahů, můžeme si všimnout oblohy, stromů, zvířat a věcí okolo sebe, které si můžeme reálně ohmatat, očichat. K nim můžeme mít i reálný vztah. Vždyť vzduch nevidíme, ale zcela reálně jej nutně ke svému životu potřebujeme. Dokážeme vnímat skutečné situace a potřeby lidí v naší společnosti, nebo před nimi radši utečeme do virtuálního světa? Pokud tyto požadavky vidíme, jsme schopni je vůbec řešit? Dokážeme si všimnout reálného člověka v obtížné životní situaci?

K tomuto vnímání by nám měli pomoci naše smysly. Smysly vnímající něco daleko hlubšího než jsou potřeby a tlaky konzumní společnosti. Filosofie a etika nás vedou k povšimnutí si dění okolo nás, k hledání hlubšího smyslu bytí. Sociální pedagogika zase nabádá jak, kde a kdy pomoci, popřípadě v jakém rozsahu. Správná pomoc musí přijít rychle v adekvátní kvalitě. Může jít o navrácení člověka do společnosti, nebo stačí jen podpora fyzická, psychická nebo materiální. Může jít také o doprovázení na životní cestě.

Pokud dokážeme vnímat reálný svět, pak dokážeme vnímat i reálné potřeby lidí okolo nás. Pro lidi je důležitá pomoc reálná, nikoliv virtuální. Lidé potřebují aby, jim dokázal někdo naslouchat, utěšit, porozumět a pomoci. Dom Helder Camara se vyjadřuje k hledání přátel. Vidí ho jako zlomení vlastní kůry egoismu, který chce zasáhnout naše vlastní já. Je třeba neohlížet se, netočit kolem sebe a nemyslet si, že jenom my jsme středem světa, středem života. Nedat se spoutat problémy svého vlastního malého uzavřeného světa, ke kterému patříme. Nemůžeme přehnaně chtít přeplavat moře, urazit velké vzdálenosti, dosahovat velkých rychlostí, ale především být tu pro druhé, najít je a věnovat se jim (Dom Helder Camara in Studený, 2005, s. 241).

Naléhavost vnímání reality, reálných potřeb člověka vidíme i v Novém zákoně. Kdy dokonce i Ježíš (Boží syn), když si uvědomil nevyhnutelnost blížícího se mučednického konce svého života, volal v hluboké tísni své učedníky. *Má duše je smutná až k smrti, zůstaňte zde a bděte.* (Mk 14, 34)

Zde vidíme, jak se jasně profiluje potřeba sociální pedagogiky, která se zabývá uzdravením a včleňováním lidí do společnosti, jejich doprovázením. Spatřujeme zde také naléhavost spolupráce reality a sociální pedagogiky. Protože reálnou společnost tvoří lidé, kteří jsou reální stejně tak jako jejich problémy, potíže. Život přináší navíc situace, na které nejsme vždy schopni sami adekvátně reagovat. Nevíme, kdy mi sami budeme potřebovat pomoc druhých. Tato pomoc nám bude poskytnuta, jenom pokud lidé, kteří ji provádí, budou vnímat tíživost situace druhých lidí. Cítit vnitřní odpovědnost. K tomu je musí vést jejich vlastní vnitřní morálně etická přirozenost a sebereflexe.

Zde jasně vidíme důležitost sociální pedagogiky jako životní pomoci, její nezastupitelnou roli, kdy nové moderní technologie ji mohou pouze pomoci, ale nemohou nikdy plně nahradit. Jedině tak dokáže sociální pedagogika udržovat naši společnost sociálně zdravou. Všichni lidé musí cítit zodpovědnost nejen sami za sebe, ale také za stav celé naší společnosti.

3 DUCHOVNÍ ROZMĚR ŽIVOTNÍ POMOCI A JEHO VLIV NA ČLOVĚKA

Člověk prochází různými stupni kognitivního vývoje, jak nám o tom referuje švýcarský psycholog Jean Piaget. Na tyto stupně vývoje dále navazovala řada dalších odborníků. Hledali tak další paralelu mezi stádii kognitivního vývoje a duchovním vývojem. Za mnohé zde můžeme zmínit např. psychologa Lavrence Kohlberga, dětského psychologa Davida Elkinda, nebo britského pedagoga Ronalda Goldmana. Především na Eriksonových, Piagetových a Kohlbergových základech vystavěl svou teorii stupňů vývoje víry americký psycholog a teolog James W. Fowler. Fowlerova teorie obsahuje šest stupňů vývoje. Posun směrem k vyššímu stupni je zapříčiněn samotným kognitivním vývojem a s ním spojeným konfliktem.

Fowler stanovuje šest stupňů, nebo etap vývoje víry. Člověk však nemusí nutně všemi projít. Zejména vyšších stupňů dosahuje jen malé množství jedinců. Šest stupňů vývoje má i jakousi před fázi nazvanou nediferencovaná víra. Pod tímto pojmem si máme představit něco, jako jsou zárodky odvahy, naděje, lásky. Navíc se tyto zárodky navzájem mísí a bojují se zakoušenými hrozbami opuštěnosti, rozporů a deprivací v okolí dítěte.

První stupeň - intuitivně projektivní víra přichází s rozvojem myšlení používáním jazyka a symbolů dítětem. Dítě v této fázi nejvíce ovlivňují příběhy, postoje popř. činy, které vidí v okruhu svých blízkých. Druhý stupeň - mysticko - doslovné víry dosahují děti předškolního věku s rozvojem konkrétních myšlenkových operací, kterým umožní svou vlastní zkušenost do děje. V tomto stupni také začínají přebírat závazky, příběhy, čímž se symbolicky řadí ke komunitě. Jejich přesvědčení pevně stojí na doslovných interpretacích. Ty tvoří pevné morální postoje a pravidla. Další krize a s ní spojený přechod na vyšší stupeň se dostavuje při rozvoji formálních myšlenkových operací. S postupným rozvojem reciproční perspektivy, která dosud tvořila smysl pro spravedlnost, způsobí změnu hledání smyslu a významu (Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 90-92).

Třetí stupeň víry - synteticko - konvenční. Dosahují ho lidé ve věku adolescence, někdy může přetrvat i do dospělosti. Při pozorování a z vlastní zkušenosti lidé zjistí, že Bůh je bezmocný, nebo spí. Proč by jinak netrestal zlé a neodměňoval dobré? Vzniká tak rozpor mezi vnímáním boha dobrého a spravedlivého s osobní zkušeností dospělých. Východisko z tohoto rozporu spatřujeme v učení o karmě. Je to zákonité a absolutně spravedlivé učení

o tom, že svému osudu neunikneme, bude na nás vykonaná spravedlnost, buď to v životě tomto, nebo v životech příštích. Toto učení je velmi pozitivně přijímáno naší společností. Jasně v sobě integruje obraz dobrotivého boha a absolutně spravedlivé odplaty (Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 92). Požadavek na okamžitou boží spravedlnost nám prozrazuje určení tohoto stupně pro mladé, životem nezkušené, nekompromisní lidi. Trest následující po každém přečinu, byť to spravedlivý, však společnost nenapraví.

Odhodlání ke kritické reflexi je někdy vynuceno neúspěchem, neštěstím, zklamáním nebo jinou nevítanou událostí, přičemž taková negativní zkušenost může být tímto přechodem v podstatě pozitivně zhodnocena. (Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 93) Každý z nás už v životě zažil okamžik domnělého neúspěchu, ztráty a zklamání. V průběhu času však musel toto primární negativum přijmout jako sekundární pozitivum. Každého z nás asi mrzí rozbitý blatník na novém automobilu. Co však znamená ztráta v podobě blatníku oproti ztrátě zdraví, blízké osoby, nebo vlastního dítěte. S odstupem času vnímáme poškozený blatník ve světle dalších životních událostí jako nepodstatnou věc.

Čtvrtý individuačně reflexní stupeň je překonán pátým stupněm, který Fowler nazývá spojující víra. Tento stupeň přichází s dosažením středního věku. V přechodu ke spojující víře cítíme vlivem poznání, ustoupení předchozího napětí. Dokážeme se pak dobrat pravdy, přitom si však dokážeme připustit, různé přístupy k ní i možnosti jiných úhlů pohledu. Víra se pak učí zvládnout toto napětí mezi mnoha úhly pohledu. Navíc nám brání v pohodlném výběru pouze jedné perspektivy. Díky víře se dokonce dokážeme smířit i s dříve nepřijatelnými paradoxy (Fowler, in Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 96,97).

Vnímání, že pravda má více rozměrů, neznamená, že se vzdá vlastní tradice, ale spíše otevřenost rozhovoru a vytváření prostředí, v němž i ostatní mohou kultivovat svou identitu. Takový přístup je součástí úcty k pravdě. (Fowler, in Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 97) Tento stupeň víry v nás vzbuzuje vzhledem k vnímané praxi a prostředí pokoru a úctu k vnímání pravdy a světa ostatními členy společnosti. Podléháme větší sebereflexi, která nám umožňuje s větší úctou přijímat fakta předkládaná druhými. Dokážeme dát tak prostor vícestranné diskuzi.

3.1 Křesťanství a jeho význam

Křesťanství. *Náboženství odvozující svůj původ od života a učení Ježíše Krista (první polovina 1. stol. n. l.). Zpočátku je reformním hnutím v rámci judaismu, ale již v 1. stol. n. l. se obrací do helénistického a římského světa. Po několika vlnách pronásledování se stává ve 4. stol. uznaným a později i státním náboženstvím Římské říše.* (Jandourek, 2001, s. 135)

Bible nám pomocí evangelií přináší zprávu o narození, životě, smrti a zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Toto nové náboženství bylo ihned po svém vzniku pronásledováno. Nelíbilo se Židům ani Římanům. Pro židovskou obec znamenalo ohrožení jejich tradic a zákonů, které uctívali po dlouhá staletí. Spasitele sice očekávali, ale měli o něm jinou představu. Měl to být král s vojskem, co rozdrtí nepřátele. Kristus navíc dobře znal židovskou obec, proto často poukazoval na její pokrytectví. Pro Římany, kteří v té době ovládali území Palestiny, znamenalo narušení jejich mocenských ambicí. Dokázalo dát lidem naději, ač se nalézali mnohdy ve velmi těžkých společensko-ekonomických poměrech. Člověk živený nadějí byl „svobodný“ i v okovech. Nedal se tak snadno manipulovat.

Život člověka není podle křesťanství omezen pouze na pozemskou existenci, ale směřuje k věčnosti, což se odráží v pojetí křesťanské etiky. Především podle katolicismu mají lidské skutky význam pro věčný osud (spása, zavržení). (Jandourek, 2001, s. 135)

Cílem každého křesťana má být „věčný život.“ Život pozemský je jenom cestou k věčnosti. Na naší životní dráze nás potkává mnoho těžkostí. Křesťané tyto těžkosti a jejich zdolávání však vnímají jako stupně, po kterých stoupají do věčnosti. Při jejich osobním selhání mají možnost svého jednání litovat, tím že svůj morální poklesek uznají a napraví se. Jejich život i cesta k nápravě vedou přes konání dobrých skutků. Ježíšovo učení je vybízí k lásce k Bohu a bližnímu. Tato láska se má projevovat především nezjištnými dobrými skutky.

K ukřižování docházelo v době Ježíše Krista poměrně často. Byli tak trestáni pachatelé těžkých zločinů. Samotnému ukřižování předcházelo bičování. Odsouzenec byl svlečen, přivázán ke sloupu a následně legionáři bičován. Sloužili k tomu biče, na nichž byly připevněny trny, úlomky kostí nebo olověné kuličky. Bičování probíhalo tak nemilosrdně, že Ježíš nebyl schopen nést sám břevno kříže (Kroll, 2002, s. 351). Krutost ukřižování nám Kroll popisuje přesně a nezaujatě. Odsouzence svlékli, srazili na zem a s roztaženými pa-

žemi jej přibili na příčné břevno. To poté s tělem zvedli a připevnili na svislý kůl zaražený do země. Potom přibily i nohy, to aby se těžké visící tělo nevyrvalo z hřebů. Nevíme, jestli byla ponechána Ježíšovi bederní rouška, jak přikazovala židovská tradice (Kroll, 2002, s. 360).

Symbolem křesťanství je kříž. Tento symbol utrpení má stále křesťanům připomínat Boží lásku, která se za ně obětovala v osobě Ježíše Krista. Má podněcovat k následování jeho odkazu. Tedy pomáhat druhým v těžké životní situaci je pro člena křesťanské komunity naprosto přirozené. Stejně tak doprovázení v nemoci a umírání. Ježíš své následovníky přímo vybízí. *Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, nes každého dne svůj kříž a následuj mne.* (L 9, 23).

Význam křesťanství však nespočívá jenom v udržování osobní morálky a pomoci druhým. Pomáhá i v rozvoji kultury a vzdělanosti. Odkud pramenila prvotní vzdělanost v Evropě? Bylo to z křesťanských klášterů. Při nich často vznikla i kolej sloužící k výuce. Žáky se nestávali jen mniši, ale také lidé z nemajetných poměrů. Některé řády byly založeny jen za účelem pomoci chudým. Lidem se tak dostávalo přístřeší, jídlo, zejména pak vzdělání a výchovy. Do klášterů se často uchylovali i před nájezdníky. Mniši často zakládali sirotčince, doprovázeli lidi v období morových epidemií.

Křesťanství je inspirátorem evropské kultury a jeho vliv pokračuje i v době sekularizované společnosti, která bývá ostatně pokládána za jeho dědictví. (Jandourek, 2001, s. 135)

Přijímá dnešní společnost křesťanství pouze jako součást své minulosti? Je v nás pevně zakotven pocit nutnosti pomoci druhým? Odpovědět na tyto otázky se pokusíme ve výzkumné části. Možná pak budeme lépe chápat vývoj a směřování naší společnosti.

3.2 Cyrilometodějská tradice u nás

Počátky Velké Moravy a její vznik jsou pevně spojeny s počátky křesťanství u nás. Od konce 8. století probíhal proces sjednocování moravských, později českých kmenů.

Jako první historická osobnost je uváděn Mojmír I. Vládce Moravanů nad Dunajem, zakladatel Mojmírovské dynastie, který vládl zhruba od roku 830. Ve stejném období panoval v sousedním Nitransku kníže Pribina. Mojmír I. využil jiných aktivit Franské říše

a někdy v letech 833-836 vypudil Pribinu z nitranského hradu a připojil Nitransko k Velké Moravě. K sjednoceným moravským kmenům se tak připojila značná část Slovenska a severního Podunají.. Tím byly položeny základy mocného středoevropského státu - Velké Moravy. (Magna Moravia - tak označil tento stát v polovině 10. století byzantský císař Konstantin Porfyrogenetos). Moravský stát se postupně stal mohutnou říší, do jejíhož rámce spadaly Čechy, Slezsko, Krakovsko, část Lužice, Panonie (dnešní Maďarsko) a dnešní severní Rakousko. Podle skromného odhadu jádro Velké Moravy tvořilo území o ploše asi devadesát tisíc kilometrů čtverečních a žilo zde půl milionu lidí (k tomuto území musíme připočítat další okolní závislé oblasti). Centrum státu leželo v Pomoraví, kde také stál hlavní „Velehrad“(Čapka, 2003, s. 18-19).

V roce 862 vyslal kníže Velké Moravy Rostislav poselstvo k byzantskému císaři Michaelovi III. s prosbou o vyslání duchovních, kteří by vedli bohoslužby v slovanské řeči a položili tak základy vlastní církve na Velké Moravě. Obyvatelé Velké Moravy se již v té době sice seznámili s církevním učením misionářů z Východofranského království, ale kníže Rostislav se obával politického a náboženského vlivu německých kmenů, a tak ze země nechal latinsky mluvící kněze vyhnat.

Díky znalosti jazyka byli pro tuto misi vybráni právě Konstantin a Metoděj. Při přípravách Konstantin sestavil nové písmo (hlaholici) pro slovanský jazyk a společně s bratrem Metodějem přeložili do staroslověnštiny liturgické knihy potřebné pro konání bohoslužeb. Na Velkou Moravu dorazili bratři na jaře 863 (Konstantin pravděpodobně v hodnosti presbytera/kněze a Metoděj patrně jako jáhen).(Byzanc nemohla vyslat biskupa, jak žádal Rastislav, neboť neměla o poměrech na Moravě představu a dostala by se tím do konfliktu s Římem. Díky tomu ale misie Konstantina a Metoděje nevzbudila podezření u franských kněží, a oba bratři mohli zprvu nerušeně pracovat). Pracovali zde s velkými úspěchy, protože vedli kázání i vyučování bratří v staroslověnštině. V roce 864 ale napadl Ludvík II. Němec Velkomoravskou říši a kníže Rostislav, obležen na Děvíně, byl nucen přiznat vazalství vůči Východofranské říši a umožnit návrat latinským kněžím. Brzy po jejich příchodu zpět do země došlo ke svárům dvou koncepcí - latinské a staroslověnské.

V roce 867 byli již duchovní, kteří byli vzděláváni bratry, dostatečně připraveni na vysvěcení na kněze a biskupy. Spolu s Konstantinem a Metodějem se rozhodli pro cestu do Říma. Papež Mikuláš I. věděl, že dva Byzantinci kážou na Velké Moravě sice

v nepovoleném jazyce, ale s úspěšnými misijními výsledky. Konstantin vzal s sebou kosti svatého Klimenta, jako dar papeži. Při jejich dlouhé cestě však Mikuláš I. zemřel a jeho zástupcem se stal Hadrian II a Konstantinovi se podařilo v Římě obhájit před papežem i všemi církevními otci oprávněnost slovanské liturgie přímo dokonale. Konstantin byl nejen duchovní, ale i skvělý diplomat. Roku 868 byla staroslověnština bulou slavnostně povolena jako bohoslužebný jazyk. V Římě však Konstantin těžce onemocněl mimo jiné také z vyčerpání, neustálými hádkám se západním klérem, který na něj zle dotíral kvůli tomu, že na Moravě slouží bohoslužby v místním jazyce. Západní klerici (trojjazyčníci) trvali na tom, že se bohoslužby smějí vykonávat jen v těch jazycích, v nichž nechal Pilát napsat nápis na Kristův kříž (hebrejsky, řecky, latinsky). Konstantin cítil, že zemře, proto vstoupil do kláštera a přijal řeholní jméno Cyril (Kyrillos). Zemřel padesát dní po vstoupení do jednoho z řeckých klášterů v Římě, 14. února roku 869, ve věku dvaačtyřiceti let na tuberkulózu.

Roku 884 byl Metoděj již zpět na Moravě a pracoval na překladu zbývajících evangelií. Po končení překladů jmenoval svým nástupcem Slovana Gorazda. Krátce na to zemřel 6. dubna 885 ve věku dvaasedmdesát let. Místo jeho hrobu je neznámé. (Catholica, 2013)

Z uvedených skutečností plyne, že tito dva bratři zásadně ovlivnili, nejen směřování a vývoj naší země, ale i celé Evropy a jejich mise byla velmi smělá, promyšlená a odvážná. Pozvání k nám přijali ve velmi politicky a bezpečnostně nestabilní době. Věděli, že budou vystaveni velkému tlaku ze strany kněží franské říše. Navíc zdejší slovanské kmeny užívali polyteistická náboženství a franské křesťanské misie zde nedosáhli přesvědčivého úspěchu. Cyril a Metoděj vsadili na porozumění. K němu vedla jasná a srozumitelná komunikace ve Slovanském jazyce, který mohl být písemně zaznamenán. Písmo je jedním ze základních pilířů rozvoje společnosti, kultury a vzdělanosti. Glagolice se navíc šířila na Balkán. Spolu s písmem se šířilo i křesťanství. Nové monoteistické náboženství, jehož hlavní tezí je láska k jedinému bohu i bližnímu. Byla to jistě v té době převratná myšlenka. Spoustu bohů nahradit jediným, který navíc respektuje naši svobodu, naši svobodnou vůli?! Nežádá krvavé objeti, ba naopak. Hlásá lásku k bližnímu i ke svému nepříteli?! Jistě i těžko pochopitelné a srozumitelné, evokující mnohé otázky. Tu je vidět velká předvídavost obou bratří, kteří si přivezli biblické texty zapsané a přeložené, ale i srozumitelné výklady k nim. Navíc oba velmi dobře připravení, vzdělaní a ovládající slovanský jazyk. Velkým přínosem pro šíření křesťanství bylo i sloužení bohoslužeb ve slovanském jazyce.

Úspěch misie nezůstal bez povšimnutí šíření křesťanství ve velkomoravské říši, navíc ve slovanském jazyce znamenalo pokles vlivu sousední franské říše.

3.3 Duchovní role spočívá v pomoci

Duchovní stránka naší osobnosti není nijak viditelná na první pohled. Jak ji tedy poznáme? Musíme si jí všimnout v našich vnějších projevech. Nejdůležitější je láska k Bohu a bližnímu svému, tak praví Bible (Mk 12,29-31). Jedním z nedůležitějších projevů naší lásky a úcty je pomoc. Pomoc může mít spoustu konkrétních podob. Od anonymních finančních darů, přes čistě morální podporu, až po osobní doprovázení druhého člověka.

Všimněme si, jak viděl Ježíš lidi kolem sebe, své bližní? Měl rád všechny lidi, Boží děti viděl také v lidech, které tehdejší společnost nevnímala zrovna příznivě. Ať to byly prostitutky, celníci a hříšníci. On viděl lidi takové, jakými by se mohli stát. Ježíš vidí již v zárodku krásu kvetoucí rostliny. Snaží se podporovat její růst (Studený, 2005, s. 255). Dokážeme i my vidět ve svých bližních, v lidech na okraji společnosti vždy jen to dobré? Dokážeme jim pomoci vyrůst? I tito lidé potřebují naši pomoc ale ne naše soudy. I tito lidé mají svou důstojnost a práva, které nesmíme znevažovat.

Základem mravního a společenského života izraelského lidu je smlouva mezi Bohem a jeho tvory. Ve svém milosrdenství vůči slabým a chudým lidem Bůh zjevuje svou spravedlnost (sedala Jahweh), zároveň ale od lidí považuje jako odpověď poslušnost k jeho přikázáním. Zachovávání tohoto zákona zahrnuje respektování práv druhých lidí v tom, co se týká života, cti, pravdivosti, důstojnosti manželství a užívání vlastního majetku. Zcela specifickým způsobem se mají respektovat anawim Jahweh, tedy chudí a utlačovaní (Pospíšil, 2010, s. 47).

Dokážeme my dnes projevovat úctu druhým lidem zejména potřebným, se stejnou intenzitou jako židé před více než 2. tisíci lety? Pokud v nás zůstalo trochu reziduí křesťanství, je možné najít v nás i duchovní stránku jako zapomenutou součást naší osobnosti. Tato část se v nás může dál rozvíjet jen díky působení morálky. Morálka sebou přináší nutnost neustálé sebereflexe. Takto disponovaní lidé cítí vnitřní potřebu dávat lásku. Láska se chce projevit skutky. Tyto skutky na sebe berou podobu pomoci. Jelikož žijeme ve společnosti lidí, směřuje pomoc k nim.

U lidí pracujících v pomáhajících profesích předpokládáme rozvinutou duchovní složku osobnosti, která je důležitá pro vyšší kompetentnost v této oblasti. Práce s lidmi na okraji společnosti vyžaduje často rychlá rozhodnutí, na základě zjištěných faktů, která nelze rychle ověřit. Duchovní složka jim umožňuje cítit v sobě energii, sílu, jenž je směřuje k dobrému. Jak se projevuje? V člověku se tato síla transformuje v pomoc druhému. Abychom mohli v sobě tuto schopnost rozvíjet, musíme si dopřát chvíle ticha.

Život bez chvil ticha ztrácí svou dynamiku. Dopřejme si mlčení, ticho a klid i během pracovních přestávek. Nechme pracovní stresy jakoby zmizet, zůstaňme v usebranosti své mysli. Naše životní zdroje se tímto projasní. Doplníme tak duchovní energii do zásoby. Z ní pak čerpáme po zbytek dne, aniž bychom duchovně strádali (Köster, 1993, s. 70).

Pokud budeme dobře duchovně vybaveni, spatříme na sobě transformaci duchovní složky v pomoc druhým. Jsou mezi námi i lidé bez této složky, kteří také pomáhají druhým. Kde je pak rozdíl? Rozdílu si všimneme jen při bližším zkoumání. Spatříme jej v nepatrných detailech. Ty však mohou vnímání a hlavně přijímání pomoci výrazně ovlivnit. Jde o podání ruky, úsměv, poděkování. V tu chvíli je patrný duchovní záblesk i na straně člověka, který pomoc přijímá. Dojde tak ke vzájemnému sdílení duchovní energie. Výsledek takto provedené pomoci přetrvává v člověku déle. Může pak vést člověka přijímajícího pomoc k zamyšlení a změně postojů. Naopak, člověka pomáhajícího, chrání před vyhořením. Dokáže mu zprostředkovat pocit uspokojení z vykonávané práce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

V druhé části této bakalářské práce se budeme zabývat výzkumem a jeho analýzou. Na základě získaných dat si pak ověříme hypotézy, které nám odpoví na výzkumné otázky. Jejich výsledek bude klíčový pro dosažení výzkumného cíle.

4.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem výzkumu bude, zda filozofie, etika a spiritualita (duchovnost) ovlivňují naši společnost. Spolu s ní pak i pomáhající profese, do nichž řadíme i sociální pedagogiku.

Dílčí výzkumné cíle:

- Připustit možnost existence vlastností, jako jsou morálka, etika a spiritualita v naší sekularizované společnosti.
- Zjistit zájem společnosti o kulturní i církevní tradice.
- Dokázat vnímavost společnosti k potřebám lidí v tíživé životní situaci.

4.2 Výzkumné otázky

Stanovení výzkumných otázek nám pomůže správně formulovat hypotézy, následně zajistí dosažení výzkumných cílů.

Dílčí výzkumné otázky:

- Vnímají lidé přítomnost morálky a etiky v naší společnosti?
- Jeví společnost zájem o kulturní i církevní tradice?
- Dokáže společnost reflektovat potřeby lidí v tíživé životní situaci?

4.3 Formulace hypotézy

Daty získanými analýzou dotazníků verifikujeme platnost hypotézy.

H1: Všichni členové naší společnosti citlivě vnímají přítomnost morálky a etiky.

4.4 Výzkumný soubor

Pro výzkum byl použit internetový portál Vyplňto.cz. Zajistíme tak náhodný výběr. Úvodní otázky v dotazníku nám pomohou roztřídit respondenty dle pohlaví, věku, lokace, rodinného stavu a nejvyššího dosaženého vzdělání. Pro upřesnění našeho výzkumu byla na konec dotazníku zařazena otázka, zda je respondent věřící či nikoliv. Tato pro výzkum důležitá otázka byla tak umístěna, aby nedošlo k ovlivnění při vyplňování předchozích otázek.

4.5 Technika sběru dat

Hlavní metodu sběru dat, jsme použili dotazník. Při zvolení této metody si plně uvědomujeme její klady a zápory. Mezi její zápory můžeme řadit fakt, že respondenti odpovídají na otázky takovým způsobem, aby vylepšili svůj vlastní obraz, čímž zkreslují realitu. Velmi opatrní musíme být i při prezentaci dat, abychom objektivně zjištěná fakta neznehodnotili subjektivním posouzením. Velkou výhodou dotazníků je rychlost shromažďovaných dat od velkého množství respondentů. Toto tvrzení podporuje i námi použitý dotazník spuštěný na internetovém portálu. Tato podoba dotazníku se dá rychle rozšířit mezi respondenty při téměř okamžité návratnosti. Dotazník tak může být vyřazen jen díky špatnému vyplnění. U respondentů odpadá strach z nečitelného písma. Mohou tak na otevřené otázky odpovědět přesněji. Uzavřené otázky se vyplní pouhým kliknutím.

Náš dotazník (příloha P II.) v úvodu seznamuje respondenty s vnímáním významu klíčových slov, pomocí jednoduchých definicí. Tím se vyhneme případnému nepochopení, nebo jinému výkladu pojmů. Dále je v této části upozorňujeme na nezávaznost a anonymitu dotazníku. Připojujeme poděkování za projevený zájem.

Položky dotazníku jsou většinou uzavřené. Respondenti tak ochotněji vyplňují. Možnosti předem připravených odpovědí však nemusejí vždy přesně korespondovat s připravenými schématy. Na dichotomickou položku odpovídali respondenti dvakrát (pol. č. 2 a 15). Polytomických položek je možno vybrat z více než dvou odpovědí. Námi předložené výběrové položky předpokládají několik odpovědí (většinou 5). Z nich respondenti vybírali jednu, která nejlépe vystihuje jejich názor. Tato možnost výběru byla u dvanácti položek. Otevřenou položku jsme využili pouze v jednom případu (pol. č. 14). Jelikož víme, že nevýhodou otevřených položek je přílišná volnost a následné obtížné vyhodnocování.

4.6 Analýza dat

Po ukončení dotazníkového šetření nám portál Vyplňto.cz zaslal získaná data z dotazníků v elektronické formě. Ta jsme si filtrovali dle vlastních požadavků pomocí programu Microsoft Excel 2010. Tento program umožňuje tvorbu tabulek i grafů, pomocí nichž můžeme přehledně prezentovat výsledky výzkumu.

5 INTERPRETACE DAT

Data získaná z dotazníku jsme vložili do tabulek. V tabulkách uvádíme četnost absolutní i relativní. Pro lepší představu do grafů použijeme četnost relativní. Tabulky i grafy se stejným číselným označením zachycují totožný problém. Otázky píšeme pouze pod čísly. Jejich přesné znění je uvedeno v dotazníku (viz. příloha P II.). Věta vedle čísla otázky vystihuje dotazovaný problém. Pro odpovědi na výzkumné otázky a přijetí či odmítnutí hypotéz použijeme statistický test.

5.1 Identifikace respondentů

Úvodní dotaz otázka číslo 1. **Věk respondentů.**

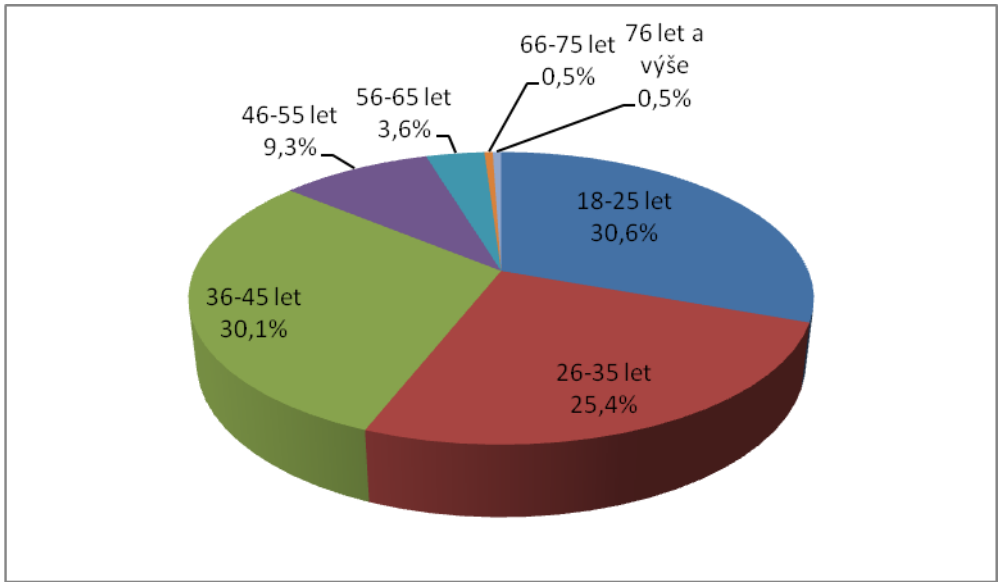

Graf 1: Věk respondentů

Věk respondentů	Četnost absolutní	Četnost relativní (%)
18-25 let	59,00	30,6
26-35 let	49,00	25,4
36-45 let	58,00	30,1
46-55 let	18,00	9,3
56-65 let	7,00	3,6
66-75 let	1,00	0,5
76 let a výše	1,00	0,5
∑	193	100

Tabulka 1: Věk respondentů

Z tabulky a grafu je patrno, že na tuto otázku odpovědělo 193 respondentů. Z toho 86 % bylo ve věku od 18 do 45 let. 9,3% od 45 – 55 let. Nad 55 let činilo pouze 4,6 % respondentů. Z tohoto lze usuzovat, že starší respondenti využívají méně internet, než mladší. Toto poukazuje na jednu ze slabin internetového zadávání dotazníků.

Otázka číslo 2. **Pohlaví respondentů.**

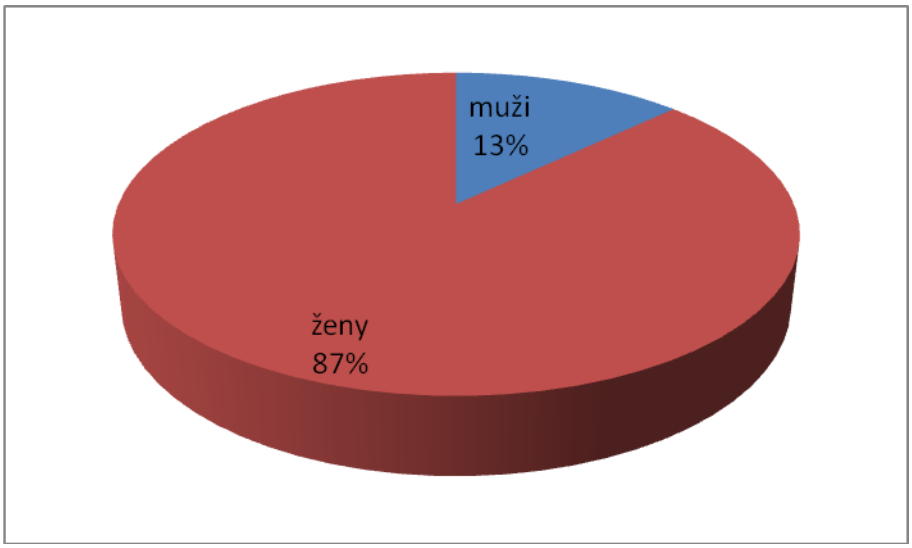

Graf 2: Pohlaví respondentů

Respondenti	Četnost absolutní	Četnost relativní (%)
muži	25	13
ženy	168	87
∑	193	100

Tabulka 2: Pohlaví respondentů

V tabulce a grafu vidíme 168 žen a 25 mužů mezi respondenty. Vysoký podíl žen, které odpovídaly na dotazník, nesouvisí patrně s větším zájmem o morálku a etiku. Ženy tráví více času na internetu a jsou ochotnější pro dotazníková šetření.

Otázka číslo 3. **Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.**

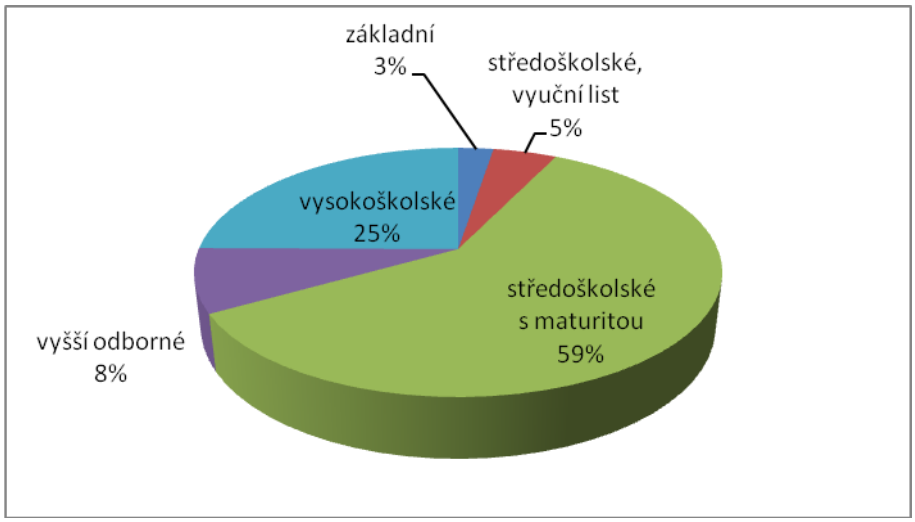

Graf 3: Dosažené vzdělání respondentů

Věk respondentů	Četnost absolutní	Četnost relativní (%)
základní	5	3
středoškolské, vyuční list	9	5
středoškolské s maturitou	115	59
vyšší odborné	16	8
vysokoškolské	48	25
∑	193,00	100

Tabulka 3: Vzdělání respondentů

Tato otázka nám doplňuje předchozí zjištění velmi pozitivními čísly. Z tabulky a grafu se dovídáme, že 59 % respondentů dosáhlo středoškolského vzdělání s maturitou, 8 % vyššího odborného a 25 % vysokoškolského vzdělání. Pouhé 3 % dosáhlo pouze základního vzdělání a 5 % středoškolského s výučním listem.

Otázka číslo 4. **Místo trvalého bydliště.**

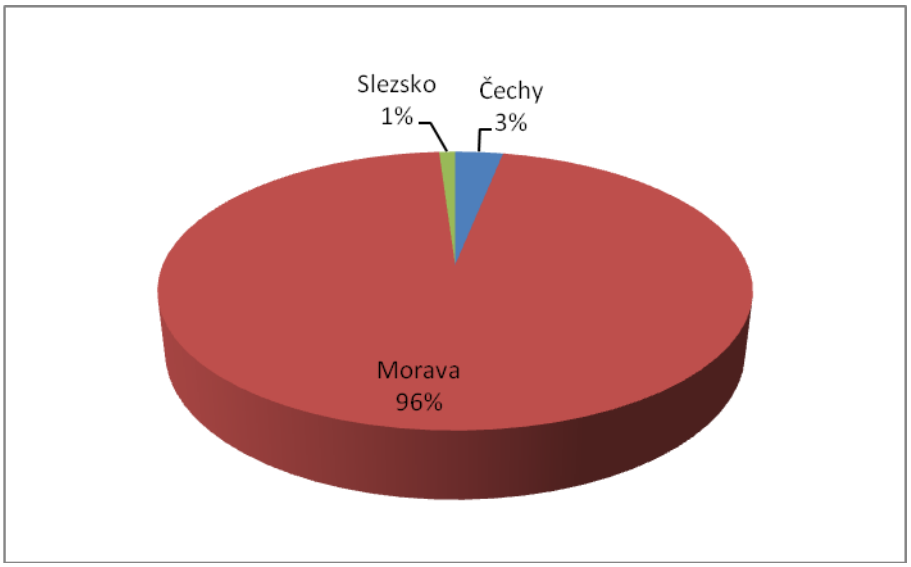

Graf 4: Místo trvalého bydliště

Respondenti	Četnost absolutní	Četnost relativní (%)
Čechy	6	3
Morava	185	96
Slezsko	2	1
∑	193	100

Tabulka 4: Místo trvalého bydliště

Celkem jednoznačně odpověděli respondenti na otázku, kde je jejich trvalé bydliště. V 96% odpověděli Morava, 1% Slezsko, 3% Čechy. Doufáme, že nevyváženost vzorku, neovlivní zásadně výsledky výzkumu.

Otázka číslo 5. **Rodinný stav respondentů.**

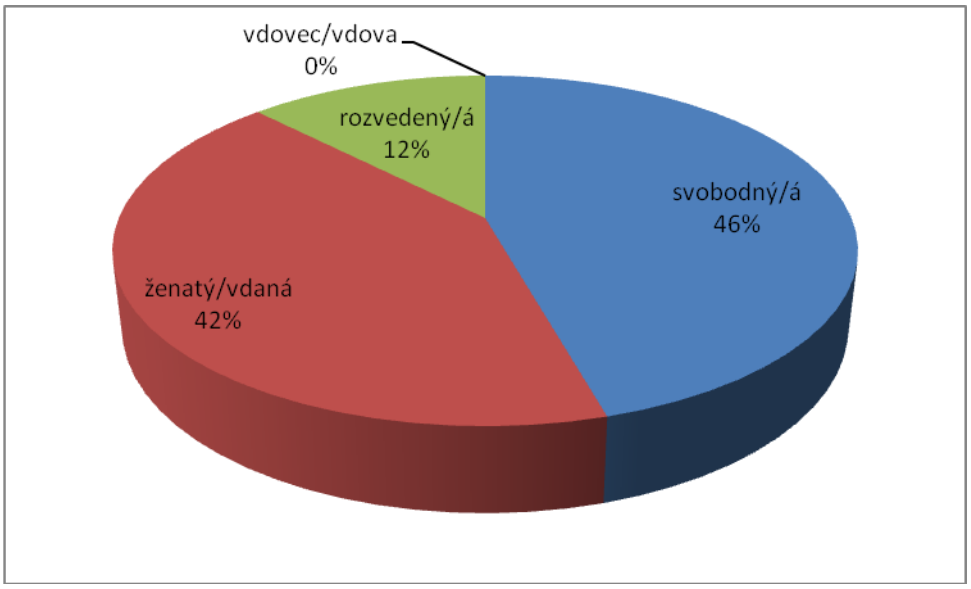

Graf 5: Rodinný stav respondentů

Rodinný stav respondentů	Četnost absolutní	Četnost relativní(%)
svobodný/á	88	46
ženatý/vdaná	81	42
rozvedený/á	24	12
vdovec/vdova	0	0
∑	193	100

Tabulka 5: Rodinný stav respondentů

Na otázku spojenou s rodinným stavem nám odpovědělo 193 respondentů. Z nich je poměrně vyrovnaný počet svobodných 88 a 81 žijících v manželském svazku. Rozvedených 24 respondentů. Vdovec/vdova mezi nimi nebyl ani jeden. Tato data odpovídají demografickému rozložení našeho vzorku respondentů.

Otázka číslo 15. **Vnímání víry u respondentů.**

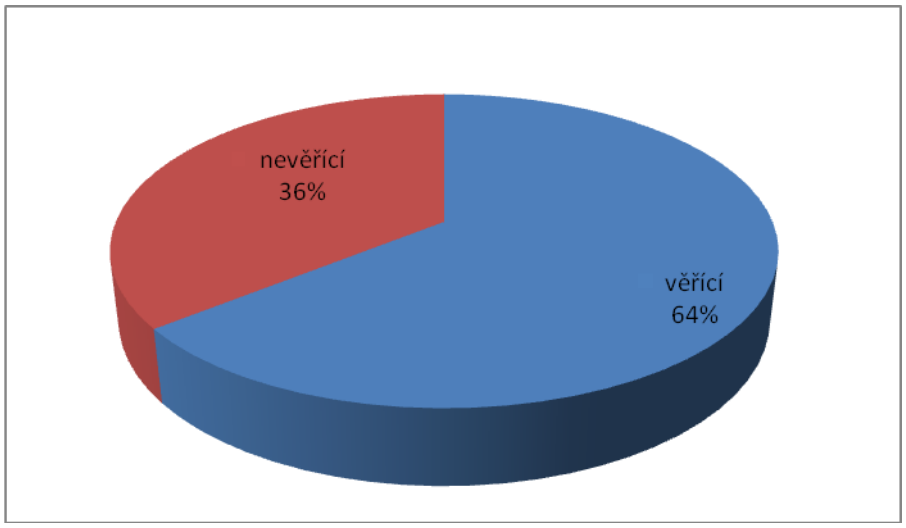

Graf 6: Vnímání víry u respondentů

Respondenti	Četnost absolutní	Četnost relativní (%)
věřící	124	64
nevěřící	69	36
∑	193	100

Tabulka 6: Vnímání víry u respondentů

Mezi zjišťovací položky patří i otázka číslo 15. Je pro náš výzkum velmi důležitá, poněvadž poskytuje přehled duchovně zaměřených respondentů. Jako věřící se vnímá 124 respondentů. 69 jako nevěřící. Poměrně vysoké procento věřících plně koresponduje s otázkou číslo 4, kde respondenti uváděli místo trvalého bydliště. 96% odpovědělo Morava. (viz příloha graf a tabulka číslo 4.). Na Moravě žije nejvíce věřících, jak uvádí ve své zprávě Český Statistický Úřad.

Otázka číslo 7. **Tradice a historie ovlivňují vývoj naší společnosti.**

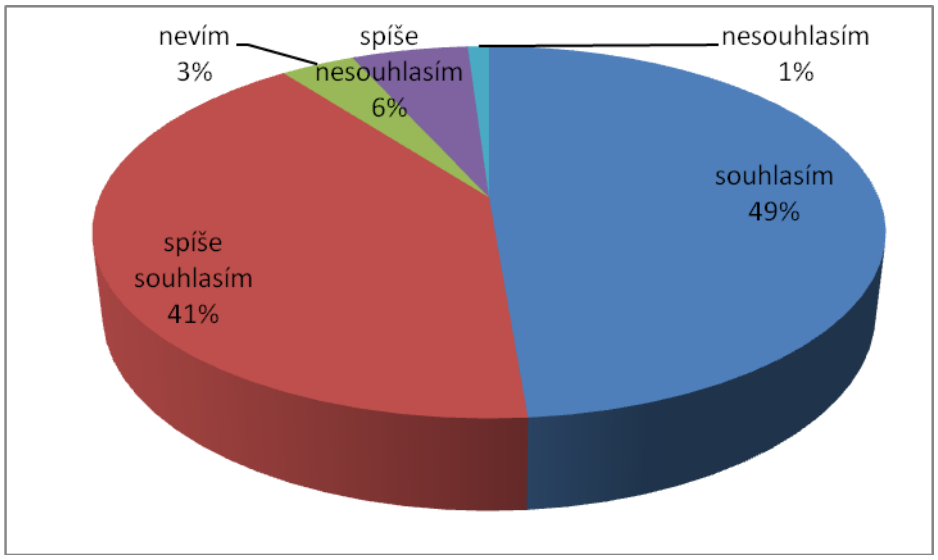

Graf 7: Vliv tradic

Vliv tradic a historie	Četnost absolutní	Četnost relativní(%)
souhlasím	94	49
spíše souhlasím	79	41
nevím	7	3
spíše nesouhlasím	11	6
nesouhlasím	2	1
∑	193	100

Tabulka 7: Vliv tradic

Graf i tabulka prezentují souhlasné stanovisko většiny respondentů, souhlasím 49% a spíše souhlasím 41%. Na základě součtu a souhlasných relativních četností nám vyjde výsledek **90%.** Nevědělo 3%, nesouhlasilo 1%, spíše nesouhlasilo 6%. Můžeme říct, že celkový nesouhlas byl zaznamenán u 7% respondentů. Velmi vysoká relativní četnost vygenerovaná touto otázkou bude zohledněna v závěrečném verdiktu.

Otázka číslo 10. **Vnímání vánoc a velikonoc jako křesťanských svátků.**

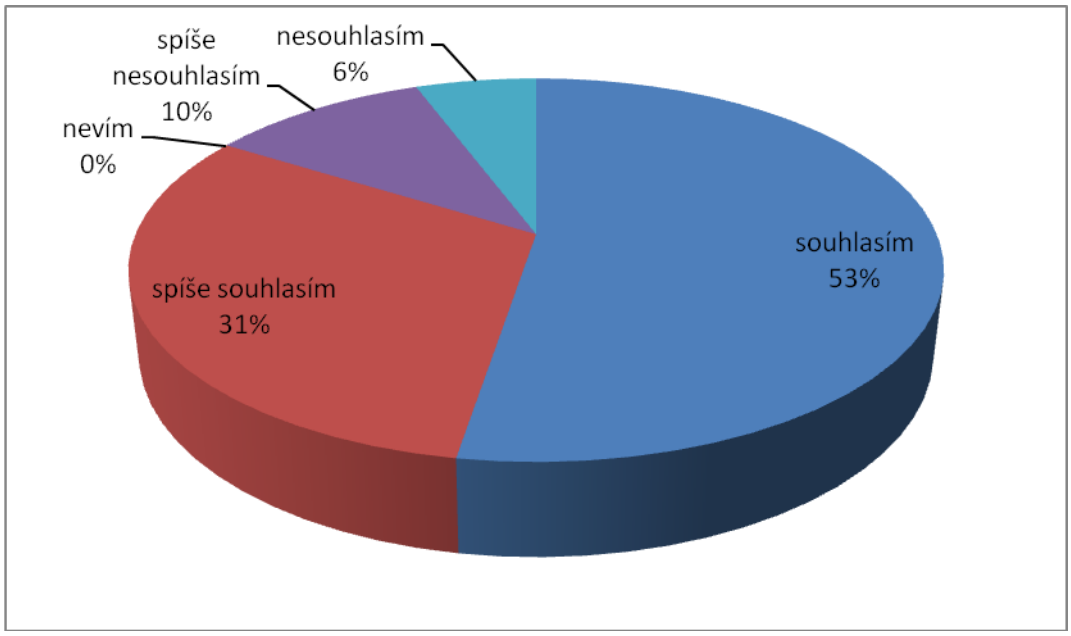

Graf 8: Křesťanské svátky

Vliv tradic a historie	Četnost absolutní	Četnost relativní(%)
souhlasím	94	49
spíše souhlasím	79	41
nevím	7	3
spíše nesouhlasím	11	6
nesouhlasím	2	1
∑	193	100

Tabulka 8: Křesťanské svátky

Vánoční i velikonoční svátky se u nás těší velké oblibě. Jako svátky s křesťanskou tradicí je vnímá nebo spíše vnímá **84%** respondentů, opačného názoru je 16%. Toto zjištění je pro nás poněkud překvapující, jdoucí proti konzumnímu způsobu života, který diktuje dnešní společnost.

Otázka číslo 11. **Připomenutí odkazu sv. Cyrila a Metoděje.**

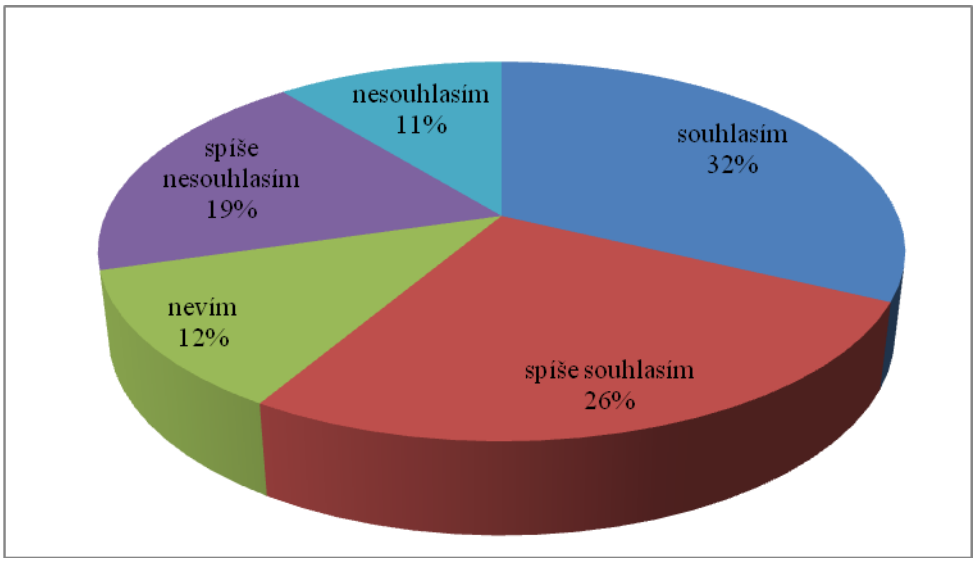

Graf 8: Cyrilometodějská tradice

Připomínání Cyrilometodějské tradice	Četnost absolutní	Četnost relativní(%)
souhlasím	62	32
spíše souhlasím	51	26
nevím	23	12
spíše nesouhlasím	36	19
nesouhlasím	21	11
∑	193	100

Tabulka 8: Cyrilometodějská tradice

Propojit odpočinek v době státního svátku s odkazem a navštívení místa spjatého s činností sv. Cyrila a Metoděje dokáže v dnešní době 62 respektive 51 respondentů, což činí **58%** dotázaných. Z celkového počtu 193, spíše nesouhlasí 36, nesouhlasí 21 respondentů. Dá se říct, že celkový nesouhlas vyjádřilo 30%.

Otázka číslo 9. **Pomoc v tíživé životní situaci.**

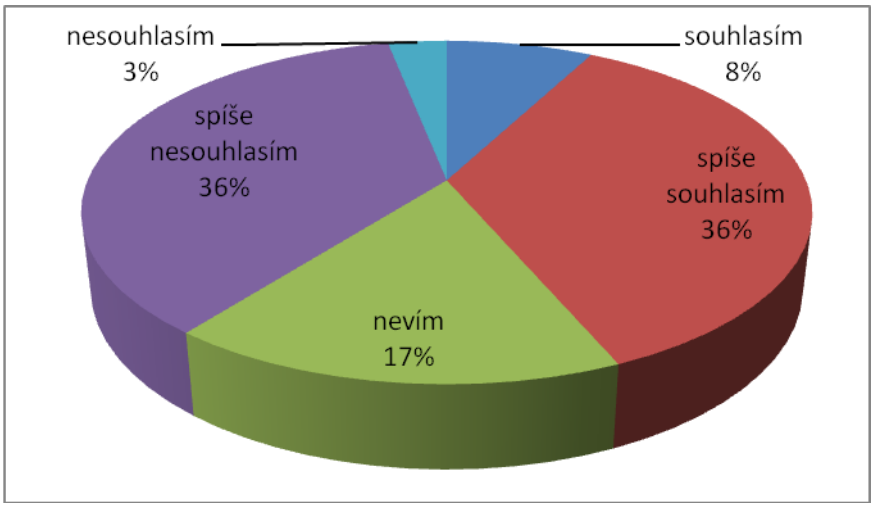

Graf 9: Pomoc v obtížné situaci

Pomoc v obtížné situaci	Četnost absolutní	Četnost relativní (%)
souhlasím	15	8
spíše souhlasím	69	36
nevím	33	17
spíše nesouhlasím	70	36
nesouhlasím	6	3
∑	193	100

Tabulka 9: Pomoc v obtížné situaci

Údaje v grafu i tabulce jsou poměrně vyrovnané u respondentů, kteří spíše souhlasili 36%, kteří spíše nesouhlasili také 36%. Zásadní ano vyjádřilo 8%, nesouhlas 3%. Poměrně vysoké procento lidí 17% zvolilo odpověď nevím. Lze tak usuzovat na nejmladší věkovou skupinu, která nemá zatím tolik životních zkušeností. Svou roli jistě sehrává i fakt, že převážně odpovídaly ženy. Důležitý je pro nás i fakt, že o danou problematiku projevilo zájem 193 respondentů.

Otázka číslo 13. **Semknutost společnosti v ohrožení.**

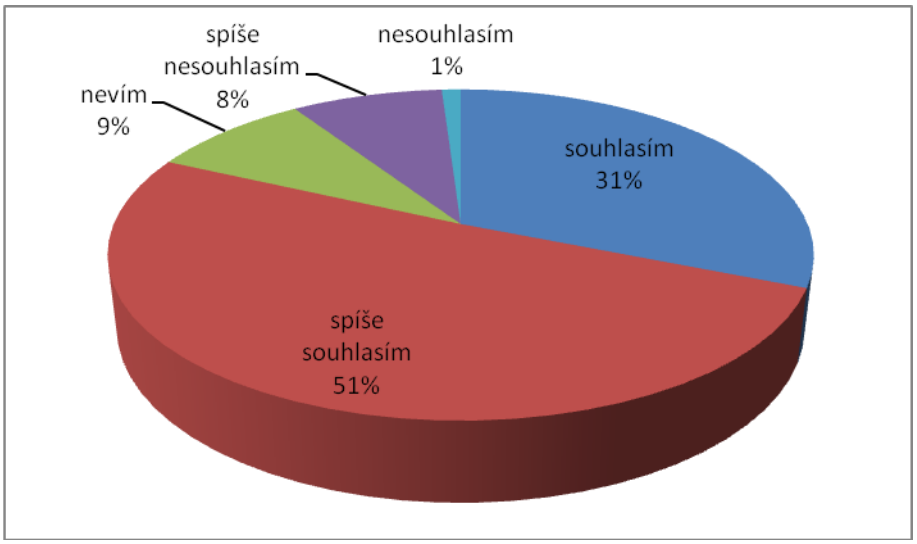

Graf 10: Semknutost společnosti

Semknutost společnosti v ohrožení	Četnost absolutní	Četnost relativní(%)
souhlasím	60	31
spíše souhlasím	98	51
nevím	17	9
spíše nesouhlasím	16	8
nesouhlasím	2	1
∑	193	100

Tabulka 10: Semknutost společnosti

Konzistentnost společnosti se pozná až při její zkoušce např. v důsledku přírodní katastrofy. Tento faktor může poukazovat na její skrytý a morální kredit. V našem případě s daným výrokem souhlasilo 31%, spíše souhlasilo 51%, což nám v součtu dává **82%** souhlasných odpovědí. Respondenti odpovídali na tuto otázku ze své vlastní zkušenosti, neboť ničivé povodně předešlých let se víceméně dotkly každého z nás. Snad proto nesouhlasilo 1% a spíše nesouhlasilo 8% z celkových 193 dotázaných.

Otázka číslo 14. **Spojitost mezi prosperitou a morálkou**

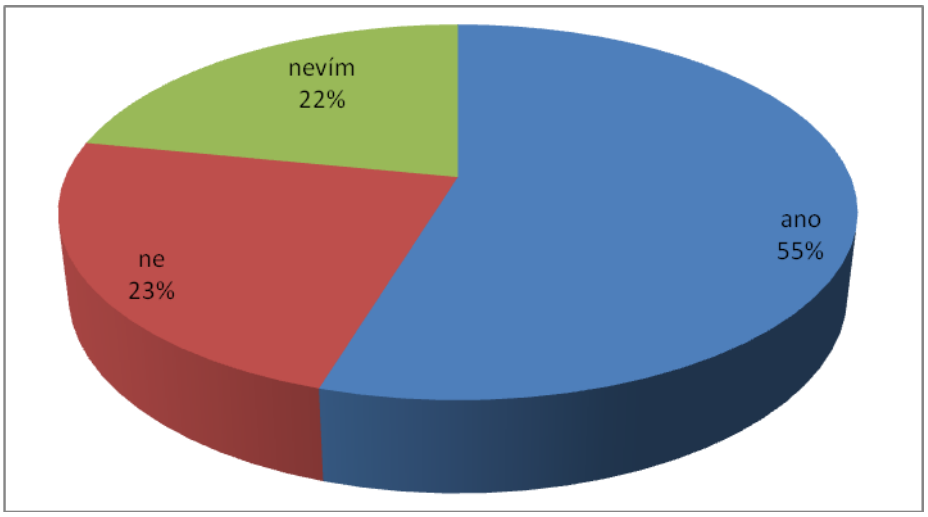

Graf 11: Morálka a prosperita

Závislost mezi morálkou a properitou	Četnost absolutní	Četnost relativní(%)
souhlasím	105	55
nevím	42	22
nesouhlasím	45	23
∑	192	100

Tabulka 11: Morálka a prosperita

Závislost mezi morálkou a prosperitou společnosti cítí **55%** respondentů. Ostatní respondenti nesouhlasí, ti činí 23% a ti co neví 22%. Jsou to většinou lidé nedůvěřující systému, nebo skeptici otrávení naší politickou scénou. Nevěří v návrat morálky a etiky do celé naší společnosti a následné prosperity.

Otázka číslo 8. **Morálka a etika jako stěžejní vlastnosti požadované u lidí v pomáhajících profesích**

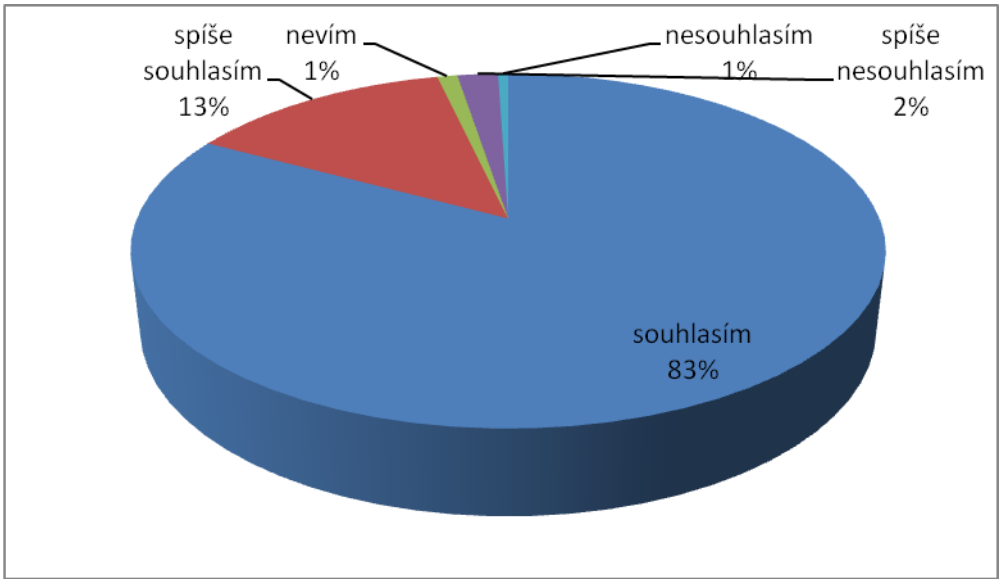

Graf 12: Morálka a etika v pomáhajících profesích

Morálka, etika v pomáhajících profesích	Četnost absolutní	Četnost relativní (%)
souhlasím	160	83
spíše souhlasím	26	13
nevím	2	1
spíše nesouhlasím	4	2
nesouhlasím	1	1
∑	193	100

Tabulka 12: Morálka a etika v pomáhajících profesích

Naše společnost si sociálně potřebných všímá. Dává to mimo jiné najevo obavami o lidi vyžadující jejich pomoc. Usuzujeme tak z jasného požadavku na vlastnosti lidí pracujících v pomáhajících profesích. Vlastnosti jako jsou morálka a etika u těchto pracovníků požaduje 160 respondentů, 26 se k nim přiklání. Po sečtení relativních četností se u těchto skupin dotazovaných dostáváme k **96%**, nesouhlasně odpověděl 1 a spíše nesouhlasili 4 respondenti. Vyjádřeno absolutní četností 3%. Jen pouhé 1% se nedokázalo přesněji vymezit k předloženému problému. Cekem na dotaz přišlo 193 uznaných odpovědí.

Otázka číslo 12. **Vliv církevních restitucí na sociální oblast.**

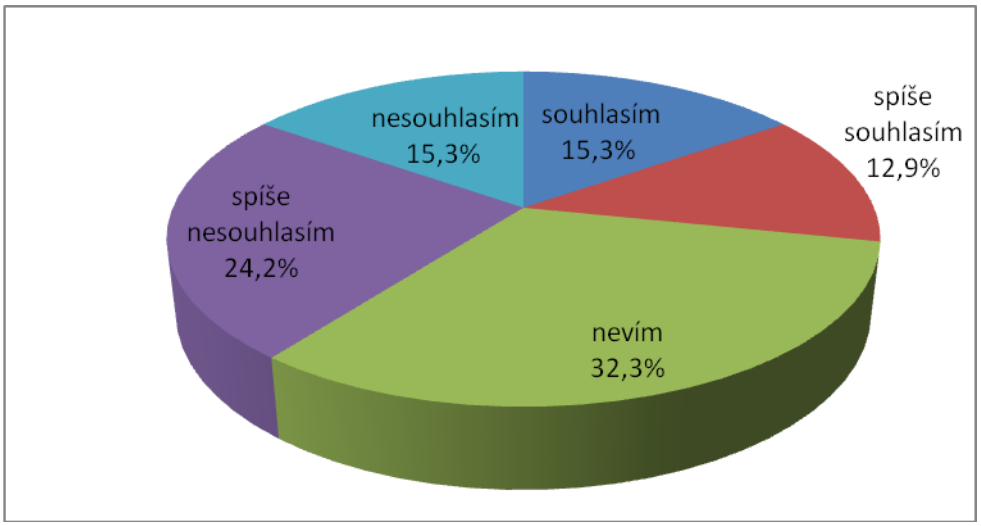

Graf 13: Církevní restituce – věřící

Vnímání církevních restitucí věřící respondenti	Četnost absolutní	Četnost relativní (%)
souhlasím	19	15,3
spíše souhlasím	16	12,9
nevím	40	32,3
spíše nesouhlasím	30	24,2
nesouhlasím	19	15,3
∑	124	100

Tabulka 13: Církevní restituce – věřící

Otázku církevních restitucí řešilo dlouhá léta mnoho vlád v naší republice. My se v této souvislosti ptáme, jestli mohou mít restituce i pozitivní dopad v sociální sféře. Za tímto účelem sledujeme zvlášť respondenty věřící a nevěřící. Věřící se vyjádřili takto. 19 jich odpovědělo ano a stejný počet ne, spíše ano 16, spíše ne 30. Největší skupinu tvořily odpovědi nevím. Bylo jich 40 z celkového počtu 124. Věřící si tedy nejsou jisti nebo neví, jestli církevní restituce přinesou pozitivní vliv na sociální služby. Přinese pohled nevěřících respondentů podobnou nejistotu?

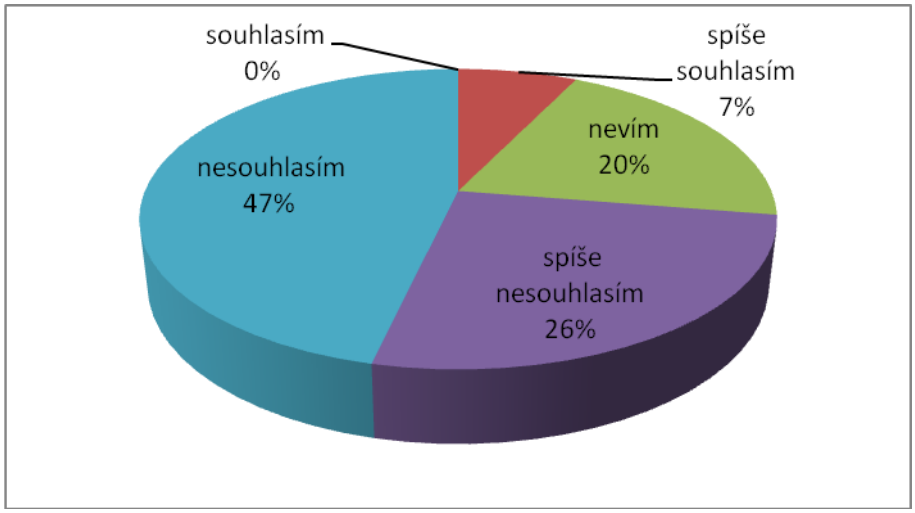

Graf 14: Církevní restituce - nevěřící

Vnímání církevních restitucí nevěřící respondenti	Četnost absolutní	Četnost relativní (%)
souhlasím	0	0
spíše souhlasím	5	7
nevím	14	20
spíše nesouhlasím	18	26
nesouhlasím	32	47
∑	69	100

Tabulka 14: Církevní restituce – nevěřící

Stejné zadání otázky odpovídají však respondenti, kteří sami sebe označili jako nevěřící. S pozitivním přínosem církevních restitucí nesouhlasí ani jeden, spíše souhlasí pouze 5. Nevím uvedlo v dotazníku 14 dotázaných. Váhavý nesouhlas dalo najevo 18 a jasně nesouhlasilo 32 respondentů z celkových 69. Nevěřící odpovídali razantněji. Rozhodné ne vyslovilo 47%, kdežto věřících jenom 15,3%. Jistě je zajímavé porovnat v absolutní četnosti odpovědi nevím, kde věřících odpovědělo 32,3%, oproti tomu nevěřících pouze 20%. Zde uváděná data plně odrážejí názor našich občanů na církevní restituce, které se staly příčinou mnoha politických šarvátek na místo důstojného vyrovnání s minulostí.

5.2 Test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku

Otázka číslo 6. **Morálka a etika jako součást společnosti.**

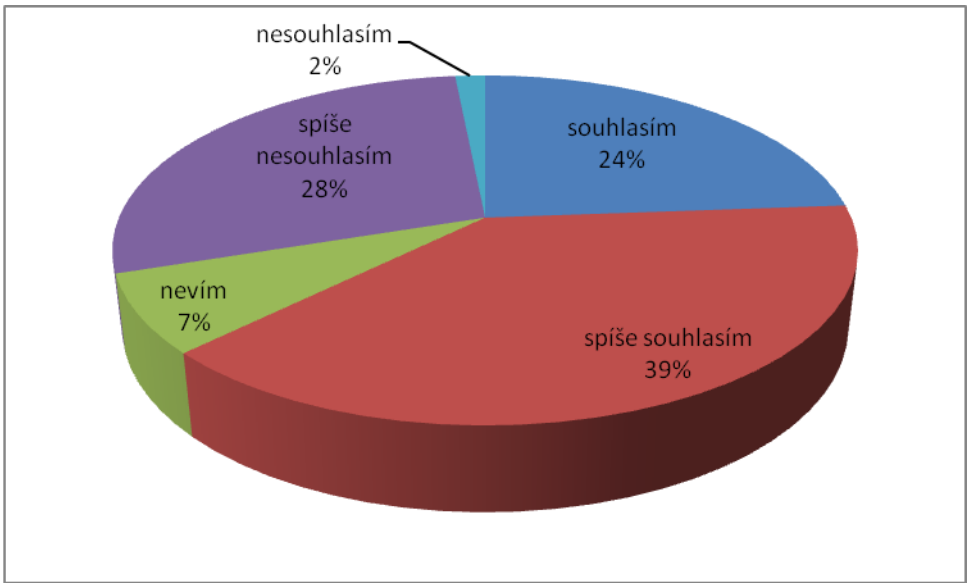

Graf 15: Morálka a etika jako součást společnosti

Respondenti	Četnost absolutní	Četnost relativní (%)
souhlasím	46	24
spíše souhlasím	75	39
nevím	14	7
spíše nesouhlasím	55	28
nesouhlasím	3	2
∑	193	100

Tabulka 15: Morálka a etika jako součást společnosti

Morálka a etika v naší společnosti je pro náš výzkum důležitá. Vychází z ní jedna naše hypotéza. **H1: Všichni členové naší společnosti citlivě vnímají přítomnost morálky a etiky.** Z výše uvedené tabulky vidíme, že 24% a 39% respondentů projevilo souhlas s otázkou a své ne, respektive spíše ne 2% a 28%. Takže souhlasí ∑ 63%, oproti tomu ne-

souhlasí ∑ 30% respondentů. Na základě uvedených faktů je možno hypotézu **H1** přijmout. My se však dále tážeme, jestli je rozdíl ve vnímání morálky a etiky lidmi věřícími a nevěřícími. Proto si respondenty rozdělíme právě na tyto skupiny, porovnáme jejich odpovědi, až na základě těchto statistických údajů předkládanou hypotézu definitivně příjmem či nikoli. K tomu použijeme test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku.

Hypotézy: H_0 Vnímání morálky a etiky je u všech členů naší společnosti stejné intenzity.

H_A Vnímání morálky a etiky je u některých členů naší společnosti intenzivnější.

Čtyřpolní tabulka

	ano	ne	∑
věřící	79	37	116
nevěřící	42	21	63
∑	121	58	179

Tabulka 16: Čtyřpolní tabulka

Do čtyřpolní tabulky dosadíme hodnoty (tabulka 17; 18). Respondenty, kteří odpověděli nevím, jsme z tabulky vyjmuli. Jejich stanovisko výsledek významně neovlivní, jde o 14 respondentů. Věřících souhlasících s dotazem bylo 79, nesouhlasících 37. Souhlasně odpovědělo 42 nevěřících, nesouhlas vyjádřilo 21 respondentů.

Údaje vložíme do vzorce

$$\mathbf{x^2 = n \cdot \frac{(ad - bc)^2}{(a+b)\cdot(a+c)\cdot(b+d)\cdot(c+d)}}$$

$$x^2 = 179 \cdot \frac{(79\cdot 21 - 37\cdot 42)^2}{116\cdot 63\cdot 58\cdot 121}$$

$$\mathbf{x^2 = 0{,}038}$$

Námi vypočtená hodnota $x^2 = 0{,}038$ je menší než kritická hodnota $x^2 = 6{,}635$ uvedená v tabulce při hladině významnosti 0,01 a jednom stupni volnosti. Z tohoto zjištění usuzujeme, že došlo k potvrzení nulové hypotézy a odmítnutí alternativní. Naše tvrzení dále podporují i grafy 6a; 6b, které vyjadřují těsnost odpovědí pomocí relativních četností (v %).

H_0 Vnímání morálky a etiky je u všech členů naší společnosti stejné intenzity.

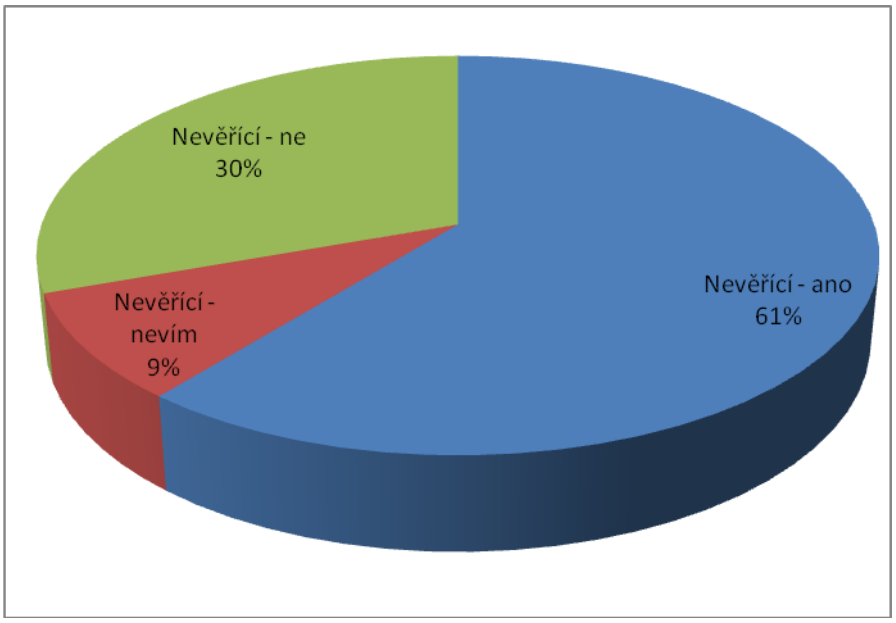

Graf 16: Vnímání morálky - nevěřící

Respondenti	Četnost absolutní	Četnost relativní (%)
nevěřící - ano	42	61
nevěřící - nevím	6	9
nevěřící - ne	21	30
∑	69	100

Tabulka 17: Vnímání morálky - nevěřící

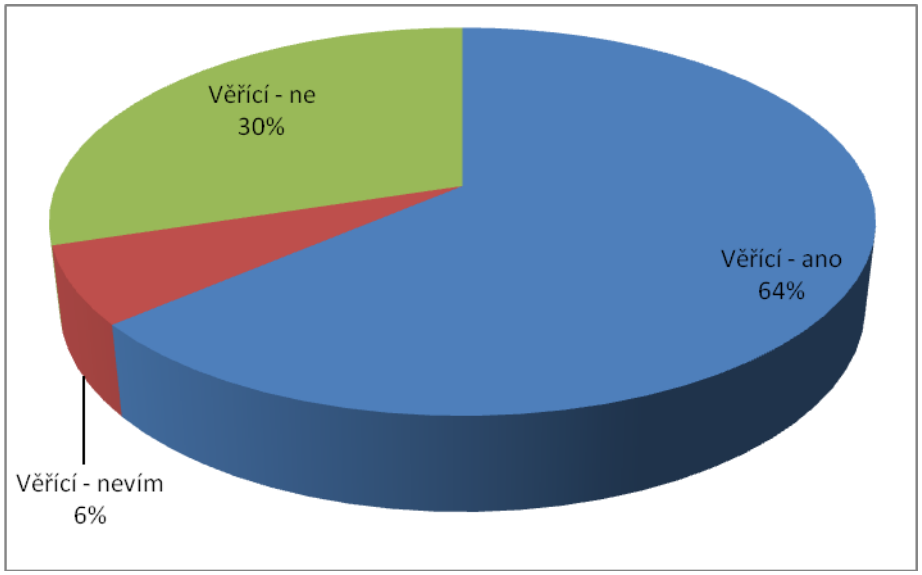

Graf 17: Vnímání morálky – věřící

Respondenti	Četnost absolutní	Četnost relativní (%)
věřící - ano	79	64
věřící - nevím	8	6
věřící - ne	37	30
∑	124	100

Tabulka 18: Vnímání morálky - věřící

Věřící i nevěřící respondenti odpovídali velmi podobně. V relativní četnosti vyjádřeno je morálka a etika vnímána nevěřícími z 61%, věřícími pak z 64%. Tento výsledek nás utvrzuje v tom, že morálka a etika je v naší společnosti vnímána všemi jejími členy stejně. Doufáme v projevení tohoto zjištění i navenek do běžného života naší společnosti.

5.3 Shrnutí výsledku výzkumu

Výzkum jsme prováděli formou internetového dotazníku. Ten probíhal přes internetový portál Vyplňto. cz. Dohoda o využití této služby je uvedená v příloze (P III.). Celkově na náš dotazník odpovědělo 206 respondentů. Z toho 13 dotazníků bylo vyřazeno. Při výzkumu jsme tak pracovali se 193 dotazníky. Po ukončení dotazníkového šetření nám správce portálu zaslal data, která jsme dále utřídili pomocí programu Microsoft Excel 2007

V úvodu dotazníku jsme použili zjišťovací otázky. První otázka zjišťovala věk respondentů. Z šetření víme, že na dotazník odpovídali respondenti ve věku 18-75 let. Většinu (76%) však tvořili lidé ve věku 18-45 let. Tato věková skupina patří mezi nejčastější internetové uživatele. Druhá otázka třídila respondenty na muže (13%) a ženy (87%). Usuzujeme, že ženy mají větší trpělivost a jsou více zvědavé než muži při vyplňování dotazníků. Třetí otázka monitoruje nejvyšší dosaženou úroveň vzdělání 59%. Zjištěné hodnoty odpovídají rozložení ve společnosti. Nejvíce 59% dosáhlo středoškolského vzdělání s maturitou, vysokoškolského pak 25%. Čtvrtá otázka jen přibližně zjišťuje, odkud respondenti pocházejí. Větší přesnost by nemusela být kladně přijata. V 96% pochází z Moravy, 1% ze Slezska a 3% z Čech. Pátá otázka se dotýká rodinného stavu dotázaných. Jistě je zajímavé zjištění, že poměrně stejné procento 42% žije v manželském svazku a 46% je svobodných. Poslední zjišťovací otázku, jestli se respondenti považují za věřící, bylo nutno pro větší objektivitu dotazníku přesunout až úplně na jeho samotný závěr. Zabránili jsme tak tím zkreslení odpovědí na zbývající otázky v dotazníku. Za věřící se považuje 64% respondentů a nevěřící 36%. Tato otázka úzce souvisí s otázkou číslo šest. Jestli je morálka a etika přirozenou součástí naší společnosti. Touto otázkou jsme si ještě verifikovali hypotézu: *Všichni členové naší společnosti citlivě vnímají přítomnost morálky a etiky.* Ze získaných dat je patrno, že 63% dotázaných vnímá přítomnost morálky a etiky ve společnosti. Nesouhlas dalo najevo 30%respondentů. Testem nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku jsme zjišťovali, jestli přítomnost morálky a etiky ve společnosti vnímají více věřící, než nevěřící. Test nám potvrdil statisticky nevýznamný rozdíl mezi věřícími a nevěřícími. Výše uvedená hypotéza tím byla potvrzena. Sedmá otázka se ptá, zda ovlivňují historie a tradice vývoj naší společnosti. Souhlasné stanovisko s tímto tvrzením vyslovilo 90% respondentů. S touto otázkou je obsahově propojena i otázka číslo deset. V ní zjišťujeme, jestli velikonoce a vánoce vnímáme jako svátky spojené s křesťanskou tradicí. Souhlasně odpovědělo opět velmi vysoké procento respondentů 84%. Další přímo napojenou otázkou je otázka číslo jedenáct. Jestli si lidé dokážou spojit státní svátek sv. Cyrila a Metoděje s připomenutím jejich odkazu popř. navštívit místa spjata s jejich činností. Souhlasně odpovědělo 58% respondentů. U těchto tří otázek odpověděli respondenti poměrně jasně. Můžeme si tak odpovědět na dílčí výzkumnou otázku: *Jeví společnost zájem o kulturní i církevní tradice?* Výše uvedená data nám říkají, že naše společnost jeví zájem o kulturní i církevní tradice. Na dílčí výzkumnou otázku: *Dokáže společnost reflektovat potřeby lidí*

v tíživé životní situaci? nám koresponduje přímo s otázkou číslo devět v našem dotazníku. Zde odpovědělo souhlasně 44%, ale nesouhlasně odpovědělo 53% respondentů. Tyto výsledky jsou poněkud alarmující a vedou nás k zamyšlení. Jistě má společnost mnoho rezerv vůči lidem v tíživé životní situaci. Zde vidíme prostor pro sociální pedagogiku jako pomáhající profesi, která by mohla mínění o tomto sektoru služeb vylepšit. Pro naši společnost je velmi zajímavá otázka církevních restitucí. Navracení církevního majetku se vleče už dvě dekády. Celý tento proces je natolik spolitizován, že lidé již nevidí základní podstatu věci. V našem dotazníku v otázce číslo dvanáct se tážeme, jestli církevní restituce dokážou zlepšit situaci v oblasti sociálních služeb, výchovy a vzdělávání. S tímto tvrzením nesouhlasilo 39,5% věřících a 73% nevěřících respondentů. Výše uvedené důvody tato čísla plně objasňují. Otázky číslo třináct a čtrnáct jsou spolu myšlenkově propojené. Otázka číslo třináct: Dokáže se naše společnost semknout ke společné pomoci (např. v důsledku přírodních katastrof), což ukazuje na její skrytý morální kredit. Kladně tedy ano a spíše ano odpovědělo 82% respondentů. Můžeme tedy tvrdit, že přírodní katastrofy společnost stmelují a morálně posilují. Jediná otevřená otázka číslo čtrnáct: Myslíte si, že návrat naší společnosti k morálním, etickým a duchovním hodnotám by se projevil jejím růstem a prosperitou? Souhlasně odpovědělo 55% a ne 23% dotázaných. Můžeme tak připustit, že společnost v morálce a etice připisuje velkou vážnost.

Výsledky výzkumu můžeme završit konstatováním a odpovědí na výzkumný cíl této bakalářské práce: Ovlivňuje filozofie, spiritualita (duchovnost) naši společnost. Spolu s ní pak i pomáhající profese, do nichž řadíme sociální pedagogiku. Snad nejvýrazněji dali respondenti najevo svůj zájem o morálku a etiku v otázce číslo osm, kde etika a morálka jsou nepostradatelnými vlastnostmi lidí vykonávajících pomáhající profese. Souhlas s touto otázkou dalo najevo 96% respondentů. Celkově vzato většina naší společnosti dokáže vnímat morálku a etiku a to bez ohledu jestli jde o lidi věřící, či nikoliv. Většina respondentů si také váží tradic i církevních svátků a vnímají je, jako nedílnou součást naší minulosti s přesahem do budoucna. Určité reservy vyjádřené rozpaky nad možností pomoci společnosti lidem v tíživé životní situaci budou muset být pokryty lepší kvalitou a odborností v sociální oblasti. Zde se tak otvírá široké pole možností pro sociální pedagogiku.

ZÁVĚR

Tématem naší bakalářské práce je: Filozoficko – etický rozměr sociální pedagogiky jako životní pomoci. V první části se snažíme ze široka objasnit spojitosti mezi sociální pedagogikou, filozofií a etikou. Na základě analýzy myšlenek mnoha autorů docházíme k tvrzení, že filozofie a etika jsou propojeny se sociální pedagogikou vnitřním duchovním nábojem. Tento duchovní náboj by měl být hnací silou veškerého našeho snažení nejen v sociální oblasti. Autoři nás také upozorňují na nebezpečnost, které může pramenit ze špatného uchopení původně naprosto správné filozofické myšlenky. Kam tato interpretace může až vést, nám odpověděla druhá světová válka, ale i novodobější zaznamenané konflikty např. v bývalé Jugoslávii. Duchovní rozměr sociální pedagogiky, který je přítomný i v jiných doprovázejících profesích je přítomen i v našich dějinách. A jeho odraz spatřujeme i v duchovní a kulturní tradici naší společnosti. I v dnešní době musíme citlivě vnímat potřeby lidí v těžké životní situaci. Tu se snaží nastoupit sociální pedagogika a uplatnit svoje nástroje pomáhají lidem k socializaci. Tím, že i do tohoto odvětví dokážeme implementovat prvky morálky a etiky získává sociální pedagogika na dynamice. Pokud ji dále posílíme o duchovní rozměr, stane se z ní mocný nástroj k nápravě společnosti.

Ve výzkumné části řešíme, jestli vnímá naše společnost morálku a etiku. Nakolik vnímá tradice a svou křesťanskou minulost. Výzkum nás ubezpečil, že lidé věřící i nevěřící vnímají citlivě morálku v naší společnosti a svátky s křesťanskou tradicí slaví s plným uvědoměním si jejich historického základu. Lidé si také všímají nedostatků v našem sociálním systému, které jak doufáme, dokáže odstranit mimo jiné i sociální pedagogika. Celá tato bakalářská práce se snaží najít vzájemné paralely mezi filozofií, sociální pedagogikou a dnešní společností. Naráží na rezidua minulosti, která morálku a duchovnost ve společnosti potlačovala. Snad citlivost, se kterou reagovali respondenti na otázky morálky a etiky v našem dotazníku, je příslibem zlepšení morálky celé naší společnosti. My se pak vynasnažíme zlepšit neuspokojivou situaci lidí pohybujících se na jejím okraji.

Filozofie a etika určovaly v dějinách lidstva vzestup a pád civilizací. Můžeme vypozorovat zákonitosti vývoje. První civilizace přímo zušlechtila filosofie a etika. Pod jejich vlivem došlo k socializaci společnosti. Tím se ještě více nastartoval růst a rozvoj. Vznikaly první pokusy, implantovat demokratické principy do státního zřízení. V takto dobře započatém díle se však objevila chyba. Lidský faktor zapříčinil, že došlo ke špatnému uchopení

nosné myšlenky. Tak svět poznal otrokáře, diktátory, absolutistické usurpátory moci. Jejich filozofií se stalo násilí, živené strachem a touhou po absolutním ovládnutí životů všech ostatních. Společnosti tak zůstaly jizvy jako válka, genocida, holocaust. Naštěstí lidem vždy bylo na blízku náboženství, které jim dávalo naději. Apel na duchovní a sociální stránku osobnosti přinesl sociální reformy společnosti. Tyto však vždy zaostávaly. Tempo jejich integrace do společnosti kolísalo v závislosti na politicko- ekonomických faktorech. V dnešním demokratickém, svobodném, proreformním klimatu máme jedinečnou šanci připomenout nutnost větší dynamiky změn v sociálním sektoru. Využijme k tomu vlastní tvořivý potenciál, znalosti z oblasti morálky, etiky, a sociální pedagogiky. Pojďme tedy učinit něco dobré pro nás i naši společnost.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

[1] BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna Pedagogika ako životná pomoc.* Public Promotion, 2008, s. 251. ISBN 978-80-969944-0-3.

[2] BAUMAN, Zygmunt. *Modernita a holocaust.* Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 330. ISBN 80-86429-23-7.

[3] *Bible* (Starý a Nový zákon). Praha: Česká biblická společnost, 1994, s. 1218. ISBN 80-85810-04-2.

[4] BREZINKA, Wolfgang. *Filozofické základy výchovy.* Praha: Zvon, 1996, s. 213. ISBN 80-7113-169-5.

[5] ČAPKA, František. *Stručná historie států – Morava.* Praha: Libri, 2003, s. 159. ISBN 80-7277-186-8.

[6] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu.* Praha: Grada Publishing, 2007, s. 265. ISBN 978-80-247-1369-4.

[7] JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník.* Praha: Portál, 2001, s. 281. ISBN 80-7178-535-0.

[8] JŮVA, Vladimír a Vladimír JŮVA. *Stručné dějiny pedagogiky.* Brno: Paido, 1997, s. 76. ISBN 80-85931-43-5.

[9] KELLER, Jan a Petr NOVOTNÝ. *Úvod do filozofie, sociologie a psychologie.* Liberec: Dialog, 2011, s. 224. ISBN 978-80-86761-81-7.

[10] KÖSTER, Peter. *Hledejte moji tvář.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1993, s. 79. ISBN 80-85527-32-4.

[11] KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s. 486. ISBN 80-7192-711-2.

[12] POSPÍŠIL, C. V. *Dokumenty mezinárodní teologické komise věnované morální teologii a etice.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 155. ISBN 978-80-7195-468-2.

[13] RÁDL, Emanuel. *Dějiny filosofie starověk a středověk.* Praha: Votobia, 1998, s. 514. ISBN 80-7220-063-1.

[14] STUDENÝ, Jaroslav. *Ty ještě věříš?,* Olomouc, 2005, s. 357.

[15] ŠPIDLÍK, Tomáš. *Apoštol národů svatý Pavel.* Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2008, s. 89. ISBN 978-80-7412-005-3.

[16] VELEBOVÁ, Jitka a Tomáš KRJIČKA. *Slovník cizích slov*. Praha: Plot, 2006, s. 302. ISBN 80-86523-77-2.

[17] Vlastní životopis sv. Ignáce z Loyoly. *Poutník*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2002, s. 155. ISBN 80-86045-80-3.

[18] VOJTÍŠEK, Zdeněk, Pavel DUŠEK a Jiří MOTL. *Spiritualita v pomáhajících profesích.* Praha: Portál, 2012, s. 232. ISBN 978-80-262-0088-8.

[19] VYŠESLAVCEV, Boris, ANDRES, Jan, LELOUP Jean-Yves a Richard ČEMUS. *Tajemství srdce*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 1999, s. 95. ISBN 80-8604-03-X.

Internetový zdroj

[20] Catholica. *Životopisy svatých* [online]. © Životopisy zpracoval Jan Chlumský [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: http://sancti.catholica.cz/

Seznam použitých symbolů a zkratek

Č.	Číslo
HA	Alternativní hypotéza
H0	Nulová hypotéza
Σ	Suma
s.	Strana
χ^2	Testové kritérium
př. Kr.	Před Kristem
Mk 14,34	Marek, kapitola 14, verš 34
L 9,23	Lukáš, kapitola 9, verš 23

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Věk respondentů 38
Tabulka 2: Pohlaví respondentů 39
Tabulka 3: Vzdělání respondentů 40
Tabulka 4: Místo trvalého bydliště 41
Tabulka 5: Rodinný stav respondentů 42
Tabulka 6: Vnímání víry u respondentů 43
Tabulka 7: Vliv tradic 44
Tabulka 8: Cyrilometodějská tradice 46
Tabulka 9: Pomoc v obtížné situaci 47
Tabulka 10: Semknutost společnosti 48
Tabulka 11: Morálka a prosperita 49
Tabulka 12: Morálka a etika v pomáhajících profesích 50
Tabulka 13: Církevní restituce – věřící 51
Tabulka 14: Církevní restituce – nevěřící 52
Tabulka 15: Morálka a etika jako součást společnosti 53
Tabulka 16: Čtyřpolní tabulka 54
Tabulka 17: Vnímání morálky - nevěřící 55
Tabulka 18: Vnímání morálky - věřící 56

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Věk respondentů 38
Graf 2: Pohlaví respondentů 39
Graf 3: Dosažené vzdělání respondentů 40
Graf 4: Místo trvalého bydliště 41
Graf 5: Rodinný stav respondentů 42
Graf 6: Vnímání víry u respondentů 43
Graf 7: Vliv tradic 44
Graf 8: Cyrilometodějská tradice 46
Graf 9: Pomoc v obtížné situaci 47
Graf 10: Semknutost společnosti 48
Graf 11: Morálka a prosperita 49
Graf 12: Morálka a etika v pomáhajících profesích 50
Graf 13: Církevní restituce – věřící 51
Graf 14: Církevní restituce - nevěřící 52
Graf 15: Morálka a etika jako součást společnosti 53
Graf 16: Vnímání morálky - nevěřící 55
Graf 17: Vnímání morálky – věřící 56

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI. Rešerše použité literatury

Příloha PII. Dotazník

Příloha PIII. Objednávka dotazníku

PŘÍLOHA P I: REŠERŠE POUŽITÉ LITERATURY

KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-711-2.

Kniha hledá souvislosti mezi údaji popsanými v Bibli a skutečnými místy a událostmi. Spojuje tak dnešní dobu s dávnou minulostí. K tomuto propojení využívá mnohé texty uvedené i mimo Bibli a mnohé archeologické nálezy. Pro nás je důležitý kritický pohled při analýze a srovnávání dat.

***Bible* (Starý a Nový zákon). Praha: Česká biblická společnost. 1994. ISBN 80-85810-04-2.**

První část publikace tvoří Starý zákon – Talmut zachycuje dějiny židovského národa. Druhou část tvoří Nový zákon. Začíná narozením Ježíše Krista, jehož život, smrt a zmrtvýchvstání popisují evangelisté. Následují Skutky apoštolů, na které navazují dopisy apoštolů prvním křesťanským společenstvím. Bibli uzavírá Zjevení Janovo - Apokalypsa. Učení Ježíšovo je inspirativní pro nás nejen náboženským odkazem, ale zejména filozofickou hloubkou. V bakalářské práci ji využíváme spolu s akcentem na sociální stránky našeho života.

Vlastní životopis sv. Ignáce z Loyoly. *Poutník.* Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2002. ISBN 80-86045-80-3.

Svatý Ignác v jednotlivých kapitolách popisuje důležité milníky svého života. Vidíme ho tak jako mladého ambiciózního vojevůdce, který po zranění a následném přerodu od základu změní svůj život. Začíná studovat a objevovat duchovní hloubku života. Dokáže spojit zdánlivě nesourodé složky. Hluboké kontemplace propojil s vojenskou kázní a tvrdým, nekompromisním „drilem“. Z Tohoto neotřelého spojení vznikl řád Tovaryšstva Ježíšova. Nás zaujal jeho přerod, který se odehrál po jeho zranění. Inspirací pro náš život může být jeho přijetí bolesti a změna životních hodnot.

JŮVA, Vladimír a Vladimír JŮVA. *Stručné dějiny pedagogiky.* Brno: Paido, 1997. ISBN 80-85931-43-5.

Tato publikace nás provádí dějinným vývojem pedagogiky a všímá si důležitých historických skutečností, které ji ovlivnily pozitivně ale často i negativně. My si bereme poučení z první kapitoly, která se zabývá vznikem výchovy v době Antiky. Toto údobí vývoje pedagogiky ovlivnili velcí filozofové té doby. Myšlenky Sokratovi, Platónovi i Aristotelovi se tak staly součástí této bakalářské práce.

RÁDL, Emanuel. *Dějiny filosofie starověk a středověk.* Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-063-1.

Netradičně pojatá publikace, která nejde jen po obvyklých stopách dějin filozofie. Autor se zde nebojí vyslovit svůj nesouhlas i s velkými filosofy Antiky a klidně jim oponuje. Není to z důvodu neúcty k nim, ale spíše z pocitu, že jejich odkaz shledává stále živým. Tyto „živé myšlenky“byly zajímavé i pro nás.

ŠPIDLÍK, Tomáš. *Apoštol národů svatý Pavel.* Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7412-005-3.

Špidlík nám ve své publikaci předkládá důležité filosofické zamyšlení nad myšlenkami a výroky sv. Pavla. Sám autor je vnímá jako nadčasové a pomocí nich hledá paralely s problematikou dnešní doby. Poukazuje na slabost našeho lidství a lehkou zneužitelnost dobrých myšlenek.

BREZINKA, Wolfgang. *Základy filozofie výchovy.* Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-169-5.

Autor ve své publikaci v jednotlivých kapitolách nastiňuje problémy výchovy z určitého hlediska. Hledá jejich řešení, které vždy přesně definuje. Zjištěné skutečnosti se snaží reálně aplikovat, aby tak našly své použití v běžném životě. Tento souhrn názorů týkající se filosofických základů náboženské a mravní výchovy může být výchozí pro teorii výchovy, kterou je nutno zavádět do praxe. My jsme si zde všimli důležitosti důsledků pro mravní a duchovní výchovu.

BAUMAN, Zygmunt. *Modernita a holocaust.* Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-23-7.

Holocaust je součástí našich novodobých dějin. Zdá se nám až nemožné, že k tak strašnému masovému vraždění lidí došlo ve 20. století. Autor publikace nám však připomíná, že holocaust je součástí nás samotných. Jak jinak by bylo možné si vysvětlit genocidu v bývalé Jugoslávii. Proč nikdo nedokáže takovým věcem zabránit? V knize najdeme i odpověď na tuto otázku. Nacisté dokázali v lidech umrtvit morálku a etiku, svá zvěrstva skryli za plášť racionality. Každý z nás musí citlivě vnímat úroveň morálky a etiky ve společnosti. Jen tak se dá zabránit omezit riziko návratu dalšího Šoa.

BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálná pedagogika jako životná pomoc.* Bratislava: Public Promotio, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.

Autorka nás ve své publikaci seznamuje v úvodu s teoretickými východisky sociální pedagogiky. Seznamuje nás také vývojem sociální pedagogiky na Slovensku i v okolních státech. Připomíná důležité autory a východiska. V druhé kapitole nahlíží na sociální pedagogiku jako životní pomoc. Podrobně se zde zabývá metodami vědeckovýzkumné práce. V dalších kapitolách připomíná důležitost sociální pedagogiky při výchově v rodinách, školách. Dále nezapomíná na institucionalizovanou výchovu a péči v náhradních rodinách a řešení sociálně patologických jevů ve společnosti.

KÖSTER, Peter. *Hledejte moji tvář.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1993. ISBN 80-85527-32-4.

Publikaci nám autor vysvětluje důležitost rozvoje duchovní stránky pro náš život. Vychází přitom z kontemplace podle svatého Ignáce. U dalších kapitol podrobně popisuje správný postup při těchto kontemplacích. V závěru autor poukazuje na důležitost cvičení se v modlitbě.

STUDENÝ, Jaroslav. *Ty ještě věříš?* Olomouc, 2005.

Tato publikace nás provází problematikou víry v Boha. Autor zde nastíní problém pomocí citátů, a na příkladech ze života se snaží tento problém zodpovědět. V kapitolách přibližuje víru v Boha a její důležitost. Dále nám připomíná také církev, její představitele, svátosti, půst. V kapitole V říši člověka se zabývá člověkem, jeho životem a faktory, které jej ovlivňují. Podtrhuje zde mimo jiné důležité vnímání bližních, dítěte, matky, utrpení, stáří.

KELLER, Jan a Petr NOVOTNÝ. *Úvod do filozofie, sociologie a psychologie.* Liberec: Dialog, 2011. ISBN 978-80-86761-81-7.

Potřebu sebereflexe našeho života a jeho dalšího směřování nám dvojice autorů předkládá s velkou naléhavostí. Připomínají nám nutnost kritického myšlení. Svůj náhled na problematiku nám každý autor osvětluje ze svého úhlu pohledu (profese). Lidstvo ve svém vývoji vždy čelilo nějakým krizím a novodobé hrozby dokážou být mnohem záludnější. Prohlubují se sociální nerovnosti a lidé přicházejí o své svobody, podléhají psychické krizi a ztrátě morálky. Autoři však nabádají k optimismu. Jako nevyhnutelnost vidí nutnost inspirovat se myšlenkami filosofů, sociologů a psychologů.

CHRÁSTKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu.* Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Publikace objasňuje podstatu klasického pedagogického výzkumu a analyzuje jeho základní fáze. Úvod patří metodám lidského poznávání. Dále pak hlavní fáze kvalitativně orientovaného pedagogického výzkumu. Zabývá se také hypotézami a jejich formulací, i stanovením nejčastějších chyb při formulaci. V druhé části knihy rozebírá měření v pedagogickém výzkumu, jeho druhy, vlastnosti, metody zpracování dat. Třetí část uvádí metody používané při testování hypotéz. Vědecké a statistické hypotézy ve výzkumu. Pro nás velmi důležité statistické metody pro analýzu nominálních dat (test dobré shody – chí-kvadrát, Fischerův kombinatorický test, stupeň závislostí mezi jevy při nominálním měření). Čtvrtá část se věnuje metodám sběru dat v pedagogických výzkumech. Dále pro naši bakalářskou práci je důležitý dotazník v pedagogickém výzkumu. Požadavky na konstrukci dotazníku, jeho vlastnosti a kategorizace, třídění materiálu. Autor v publikaci uvádí i interview v pedagogickém výzkumu. Didaktické testy a testové úkoly. Zmiňuje i konstrukci, ověřování i standardizaci didaktického testu. Neupomíná i sociometrii v pedagogickém výzkumu, sociometrický test, matice a sociogramy. Publikace je primárně určena pro studenty pedagogických oborů, proto oceňujeme snahu autora přiblížit problematiku pedagogického výzkumu především jim.

VOJTÍŠEK, Zdeněk, Pavel DUŠEK a Jiří MOTL. *Spiritualita v pomáhajících profesích.* Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0088-8.

Spiritualita dle autorů provází všechny profese. U pomáhajících profesí však na ni častěji narážíme. První kapitola definuje pojem spiritualita a objasňuje s ní související témata. Druhá kapitola se pozastavuje u potíží se spiritualitou, hledá cesty k pomoci. Třetí kapitola si všímá vybraných teoretických podnětů od známých autorů, např. William James, Wilfred Cantwel Smith a James W. Fowler. U posledně jmenovaného jsme se zastavili a nechali se inspirovat jeho stupni vývoje spirituality. Čtvrtá kapitola se vrací k potížím se spiritualitou v otázkách sektářství, autoritativní výchovy, suicidia, represivní mentality a sexuality, spirituálních prožitků a otázek souvisejících se smrtí. Každý nastíněný problém je zde objasněn za pomoci příkladů z praxe autorů.

POSPÍŠIL, C. V. *Dokumenty mezinárodní teologické komise věnované morální teologii a etice.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7195-468-2.

Publikace je sborníkem dokumentů, kterými se zabývala mezinárodní teologická komise po dobu několika let. Autor je setřídil tak, aby odpovídaly tématu - morální teologii a etice. Publikace se vyjadřuje k problémům společnosti, jako jsou lidská práva, důstojnost a zákon. Každý vyjádřený problém je konfrontován s morální teologií a etikou.

VYŠESLAVCEV, Boris, ANDRES, Jan, LELOUP Jean-Yves a Richard ČEMUS. *Tajemství srdce.* Refugium Velehrad-Roma: Velehrad, 1999. ISBN 80-8604-03-X.

Kolektiv autorů v této publikaci představuje tajemství srdce. Srdce vnímáme každý jinak. I o toto se autoři snažili, když každý z nich popisuje srdce dle svého zaměření. Boris Vyšeslavcev nás seznamuje s problematikou srdce vnímanou přes optiku křesťanské a indické mystiky. Richard Čemus vidí lidské srdce jako výkonný nástroj kontemplace. Jako místo vnitřního setkávání s Bohem. Jan Andres zkoumá srdce jako objekt z matematicko-fyzikálního pohledu. Jean-Yves Leloup nahlíží naše srdce jako nástroj modlitby a zdroj vnitřní síly. K tomu ho přivedou různé intenzivní rozjímání. Celá tato publikace nás vede k poznání důležitosti, vnitřní vyrovnanosti a síly.

Příloha PII: Dotazník.

Názory občanů na vnímání morálky, etiky a spirituality v naší společnosti.

Morálka je celková představa správného chování ve společnosti.

Etika je teorií morálky, usiluje o zdůvodnění morálky a jejich principů.

Spiritualita je duchovnost, duchovní ráz.

Dobrýden,
děkuji, že čtete tento text, velmi si vážím Vašeho času a zájmu. Tento dotazník je nezávazný a anonymní.
*Povinné pole

- Kolik je Vám let? *
- ○ 18-25 let
- ○ 26-35 let
- ○ 36-45 let
- ○ 46-55 let
- ○ 56-65 let
- ○ 66-75 let
- ○ 76 let a výše

2. Jste *

- ○ muž
- ○ žena

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *

- ○ základní
- ○ středoškolské, výuční list
- ○ středoškolské s maturitou
- ○ vyšší odborné

- vysokoškolské

4. Jaké je místo Vašeho trvalého bydliště? *

- Čechy
- Morava
- Slezsko

5. Jaký je Váš rodinný stav? *

- svobodný/á
- ženatý/vdaná
- rozvedený/á
- vdovec/vdova

6. Je etika a morálka přirozenou součástí naší společnosti? *
Na škále, prosím, určete, nakolik s jednotlivým výrokem souhlasíte.

- ano
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím
- ne

7. Ovlivňují historie a tradice vývoj naší společnosti? *
Na škále, prosím, určete, nakolik s jednotlivým výrokem souhlasíte.

- ano
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím

- ne

8. Jsou morálka a etika nepostradatelné vlastnosti lidí vykonávajících sociální, charitativní nebo pečovatelskou práci? *
Na škále, prosím, určete, nakolik s jednotlivým výrokem souhlasíte.

- ano
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím
- ne

9. Dokáže naše společnost účinně pomoci lidem v tíživé životní situaci? *
Na škále, prosím, určete, nakolik s jednotlivým výrokem souhlasíte.

- ano
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím
- ne

10. Vánoce a velikonoce vnímáte jako svátky spojené s křesťanskou tradicí? *
Na škále, prosím, určete, nakolik s jednotlivým výrokem souhlasíte.

- ano
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím
- ne

11. Dokážete si spojit státní svátek sv. Cyrila a Metoděje (5. července) s připomenutím si jejich odkazu, popř. navštívit místa spjata s jejich činností? *
Na škále, prosím, určete, nakolik s jednotlivým výrokem souhlasíte.

- ano
- spíše souhlasím

- nevím
- spíše nesouhlasím
- ne

12. Myslíte si, že církevní restituce pomohou ke zlepšení oblasti sociálních služeb, výchovy a vzdělávání? *
Na škále, prosím, určete, nakolik s jednotlivým výrokem souhlasíte.

- ano
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím
- ne

13. Souhlasíte s výrokem, že naše společnost se dokáže semknout ke společné pomoci (např. v důsledku přírodních katastrof), což ukazuje na její skrytý morální kredit? *
Na škále, prosím, určete, nakolik s jednotlivým výrokem souhlasíte.

- ano
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím
- ne

14. Myslíte si, že návrat naší společnosti k morálním, etickým a duchovním hodnotám by se projevil jejím růstem a prosperitou? *
Na škále, prosím, určete, nakolik s jednotlivým výrokem souhlasíte.

- ano
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím
- ne

15. Považujete se za věřící? *

- ano
- ne

Příloha P III. Objednávka internetového dotazníku.

"Vyplňto.cz - objednávka služeb" *(objednavka@vyplnto.cz)*

Potvrzení registrace na Vyplňto.cz + přístupové údaje

27. 3. 2014, 17:53:51

Komu: vystrcil.josef@seznam.cz

Vítám Vás!
Jsem rád, že jste se rozhodl(a) zvolit pro realizaci Vašeho průzkumu právě mou internetovou službu Vyplňto.cz, a věřím, že Vaši důvěru nezklamu.

Před chvílí Vám byl zřízen přístup do klientské sekce, ve které budete moci zdarma vytvořit libovolný počet dotazníků a sbírat až 10 tisíc odpovědí měsíčně.

Abyste se mohl(a) do klientské sekce přihlásit, je zapotřebí nejprve potvrdit, že jste se na Vyplňto.cz skutečně registroval(a) Vy a že jste zadal(a) platnou adresu. Potvrzení proveďte prosím kliknutím na tento odkaz:
http://www.vyplnto.cz/pkd917e680c14c6fcd74d08c935436f1b5

Vezměte prosím na vědomí, že potvrzující odkaz bude funkční jen několik dní - aktivaci proveďte nejlépe ihned (pokud jste se na Vyplňto.cz neregistroval(a) a někdo cizí pouze zadal Váš e-mail, nemusíte nyní dělat nic - neaktivovaná registrace bude za pár dní automaticky vymazána).

Jakmile svůj klientský účet aktivujete, můžete se přihlásit pomocí těchto přihlašovacích údajů:

E-mail: vystrcil.josef@seznam.cz
Heslo: KN5KVAND

Přihlášení do klientské sekce se nachází na adrese:
http://www.vyplnto.cz/prihlasit-se/

Pokud jste zatím nikdy žádný průzkum nerealizoval(a), vřele Vám doporučuji navštívit na Vyplňto.cz sekci Rady a tipy, kde se dočtete nejen o tom, jak správně sestavit dotazník, ale například také jak pro Váš průzkum získat co nejreprezentativnější a co největší počet respondentů.

Bezplatná licence **Vyplňto FREE** nabízí vše podstatné pro realizaci běžných (spíše nekomerčních) průzkumů a zcela vyhovuje 95 % uživatelů. Pokud v průběhu využívání zjistíte, že **patříte mezi 5 % lidí, kteří to s průzkumy myslí opravdu vážně**, můžete kdykoli svou licenci povýšit na varianty PREMIUM nebo KOMPLET.

Povýšením na placenou licenci získáte nejen **možnost změnit vzhled Vašich dotazníků**, ale také možnost odstranit z dotazníku reklamy, importovat data z XLS souboru (např. konsolidovat data z více zdrojů), slučovat přijaté odpovědi do různých kategorií, klonovat

dotazníky, a především - **s placenou licencí získáte nárok na technickou podporu**, takže v případě jakéhokoli problému mi budete moci napsat e-mail nebo zavolat (**upozorňuji, že pro uživatele s licencí Vyplňto FREE technickou podporu poskytovat nemohu** – jsou Vás desítky denně a já jen jeden).

Přeji Vám, ať s pomocí dotazníků na Vyplňto.cz získáte mnoho zajímavých informací.

S pozdravem,

Ing. Marek Demčák
provozovatel Vyplňto.cz
https://www.facebook.com/Vyplnto.cz